10. KESKIVIIKKONA 16. HELMIKUUTA 2000

kello 14

Päiväjärjestys

Ilmoituksia

Toinen käsittely

1) Hallituksen esitys laiksi valtion talousarviosta annetun lain muuttamisesta 220

Hallituksen esitys HE 188/1999 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö VaVM 1/2000 vp

2) Hallituksen esitys laiksi valtion liikelaitoksista annetun lain 3 §:n ja 8 §:n 1 momentin muuttamisesta 220

Hallituksen esitys HE 4/2000 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö VaVM 2/2000 vp

3) Hallituksen esitys laiksi tietosuojalautakunnasta ja tietosuojavaltuutetusta annetun lain 6 §:n muuttamisesta 220

Hallituksen esitys HE 176/1999 vp
Hallintovaliokunnan mietintö HaVM 4/2000 vp

4) Hallituksen esitys Latvian kanssa tehdyn sosiaaliturvasopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä 221

Hallituksen esitys HE 192/1999 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö StVM 2/2000 vp

5) Hallituksen esitys panostajalaiksi 221

Hallituksen esitys HE 169/1999 vp
Työasiainvaliokunnan mietintö TyVM 1/2000 vp

Ainoa käsittely

6) Hallituksen esitys 86. Kansainvälisen työkonferenssin eräiden päätösten johdosta 221

Hallituksen esitys HE 194/1999 vp
Työasiainvaliokunnan mietintö TyVM 2/2000 vp

Ensimmäinen käsittely

7) Hallituksen esitys laiksi puolustusvoimista annetun lain muuttamisesta 221

Hallituksen esitys HE 172/1999 vp
Perustuslakivaliokunnan mietintö PeVM 2/2000 vp

Lähetekeskustelu

8) Laki lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta annetun lain 9 §:n muuttamisesta 222

Lakialoite LA 181/1999 vp (Saara Karhu /sd ym.)

9) Laki työntekijäin eläkelain ja kansaneläkelain muuttamisesta 228

Lakialoite LA 185/1999 vp (Matti Kangas /vas ym.)

10) Laki sotilasvammalain 6 §:n muuttamisesta 230

Lakialoite LA 187/1999 vp (Marja Tiura /kok ym.)

11) Laki valtion televisio- ja radiorahastosta annetun lain 7 §:n muuttamisesta 231

Lakialoite LA 188/1999 vp (Marja Tiura /kok ym.)

12) Laki rikoslain 20 luvun muuttamisesta 234

Lakialoite LA 190/1999 vp (Tanja Karpela /kesk ym.)

13) Laki tuloverolain 106 §:n muuttamisesta 236

Lakialoite LA 193/1999 vp (Marjatta Stenius-Kaukonen /vas ym.)

14) Laki tuloverolain 69 §:n muuttamisesta 243

Lakialoite LA 196/1999 vp (Juhani Sjöblom /kok ym.)

15) Laki tuloverolain 105 a §:n muuttamisesta 244

Lakialoite LA 1/2000 vp (Esko-Juhani Tennilä /vas ym.)

16) Laki kalastuslain 48 ja 64 §:n muuttamisesta 249

Lakialoite LA 6/2000 vp (Raimo Mähönen /sd ym.)

17) Laki kalastuslain 76 §:n muuttamisesta 250
Lakialoite LA 7/2000 vp (Markku Markkula /kok ym.)

Mietintöjen pöydällepano

18) Hallituksen esitys laiksi valtakunnanoikeudesta ja ministerivastuuasioiden käsittelystä 251
Hallituksen esitys HE 185/1999 vp
Perustuslakivaliokunnan mietintö PeVM 3/2000 vp

19) Hallituksen esitys laiksi rajavartiolaitoksesta annetun lain muuttamisesta 251
Hallituksen esitys HE 177/1999 vp
Perustuslakivaliokunnan mietintö PeVM 4/2000 vp

20) Hallituksen esitys laiksi valtion virkamieslain muuttamisesta 251
Hallituksen esitys HE 189/1999 vp
Hallintovaliokunnan mietintö HaVM 5/2000 vp

Puhetta johtaa puhemies Uosukainen.

Nimenhuuto

Nimenhuudossa merkitään täysistunnosta poissa oleviksi seuraavat edustajat:
Sulo Aittoniemi /alk
Janina Andersson /vihr
Ulla Anttila /vihr
Tarja Halonen /sd
Liisa Hyssälä /kesk
Tytti Isohookana-Asunmaa /kesk
Liisa Jaakonsaari /sd
Juha Karpio /kok
Tarja Kautto /sd
Mari Kiviniemi /kesk
Paula Kokkonen /kok
Paula Lehtomäki /kesk
Suvi Lindén /kok
Paavo Lipponen /sd
Hannes Manninen /kesk
Jukka Mikkola /sd
Kari Myllyniemi /kesk
Outi Ojala /vas
Kalevi Olin /sd
Susanna Rahkonen /sd
Aulis Ranta-Muotio /kesk
Pauli Saapunki /kesk
Kimmo Sasi /kok
Arto Seppälä /sd
Osmo Soininvaara /vihr
Esko-Juhani Tennilä /vas
Martti Tiuri /kok
Pertti Turtiainen /vas
Kari Urpilainen /sd

Nimenhuudon jälkeen ilmoittautuvat seuraavat edustajat:
Kari Myllyniemi /kesk
Esko-Juhani Tennilä /vas

Eduskuntatyöhön liittyvissä virkatehtävissä olevat edustajat

Puhemies: Ilmoitetaan, että eduskuntatyöhön liittyvissä virkatehtävissä ovat
16.2. edustajat
Tarja Filatov /sd

Paavo Lipponen /sd
Kari Myllyniemi /kesk

Merkitään.

Poissaolopyynnöt

Puhemies: Vapautusta eduskuntatyöstä muun syyn perusteella ovat pyytäneet ajalta
16.2. edustajat
Paula Kokkonen /kok
Paula Lehtomäki /kesk
Arto Seppälä /sd
16. ja 17.2. edustajat
Hannes Manninen /kesk
Jukka Mikkola /sd
Susanna Rahkonen /sd
Osmo Soininvaara /vihr
16.—23.2. edustaja
Pauli Saapunki /kesk
Puhemiesneuvosto puoltaa poissaolopyyntöjä.

Hyväksytään.

PÄIVÄJÄRJESTYKSEN ASIAT:

1) Hallituksen esitys laiksi valtion talousarviosta annetun lain muuttamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys HE 188/1999 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö VaVM 1/2000 vp

Puhemies: Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 1. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 3 a, 7 c, 10 a, 10 b, 17, 18, 24 ja 24 a—24 c §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

2) Hallituksen esitys laiksi valtion liikelaitoksista annetun lain 3 §:n ja 8 §:n 1 momentin muuttamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys HE 4/2000 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö VaVM 2/2000 vp

Puhemies: Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 2. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 3 ja 8 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

3) Hallituksen esitys laiksi tietosuojalautakunnasta ja tietosuojavaltuutetusta annetun lain 6 §:n muuttamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys HE 176/1999 vp
Hallintovaliokunnan mietintö HaVM 4/2000 vp

Puhemies: Käsittelyn pohjana on hallintovaliokunnan mietintö n:o 4. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 6 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

4) Hallituksen esitys Latvian kanssa tehdyn sosiaaliturvasopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä

Toinen käsittely
Hallituksen esitys HE 192/1999 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö StVM 2/2000 vp

Puhemies: Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 2. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 1—3 §, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

5) Hallituksen esitys panostajalaiksi

Toinen käsittely
Hallituksen esitys HE 169/1999 vp
Työasiainvaliokunnan mietintö TyVM 1/2000 vp

Puhemies: Käsittelyn pohjana on työasiainvaliokunnan mietintö n:o 1. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 1—8 §, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

6) Hallituksen esitys 86. Kansainvälisen työkonferenssin eräiden päätösten johdosta

Ainoa käsittely
Hallituksen esitys HE 194/1999 vp
Työasiainvaliokunnan mietintö TyVM 2/2000 vp

Puhemies: Käsittelyn pohjana on työasiainvaliokunnan mietintö n:o 2.

Keskustelua ei synny.

Mietintö hyväksytään.

Asia on loppuun käsitelty.

7) Hallituksen esitys laiksi puolustusvoimista annetun lain muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys HE 172/1999 vp
Perustuslakivaliokunnan mietintö PeVM 2/2000 vp

Puhemies: Käsittelyn pohjana on perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 2.

Keskustelu:

[1] **Ville Itälä /kok:** Arvoisa rouva puhemies! Käsittelyssä oleva laki puolustusvoimista on ollut perustuslakivaliokunnassa siksi, että se muutetaan vastaamaan uutta perustuslakia. Kyse on lähinnä sotilaskäskyasioista. Uuden perustuslain mukaan tasavallan presidentti päättää sotilaskäskyasioista ministerin myötävaikutuksella. Tämä muotoilu tuli siksi, että sotilaskäskyasioihin haluttiin lisätä parlamentaarista ainesta ja selkeyttää sotilaskäskyasioiden päätöksenteon kokonaisuutta.

Valiokunta on esittänyt muutoksia hallituksen esitykseen siten, että lakiehdotuksen 8 b §:ään ministerin läsnäolo-oikeus muutetaan läsnäolovelvollisuudeksi. Valiokunnan mielestä perustuslaissa tavoiteltu parlamentaaristen ainesten lisääminen sotilaskäskyasioissa ei toteudu pelkästään ministerin läsnäolo-oikeudella, vaan merkittävissä sotilaskäskyasioissa ministerillä on oltava velvollisuus olla läsnä päätöksenteossa.

Valiokunta lisäsi vielä sen ehdotuksen, että pääministerillä on läsnäolo-oikeus periaatteellisesti merkittävissä sotilaskäskyasioissa. Valiokunta kuitenkin katsoi, ettei pääministeri turvautuisi läsnäolo-oikeuteen säännönmukaisesti vaan pelkästään erittäin tärkeissä periaatteellisissa päätöksentekotilanteissa. Valiokunta ehdottaa lisäksi puolustusvaliokunnan lausunnon johdosta 8 c §:ään säännöstä puolustusministerin läsnäolo-oikeudesta silloin, kun presidentille esitellään sotilaallista nimitysasiaa.

Näillä muutoksilla valiokunta katsoo, että lakiehdotus on paremmin linjassa ja vastaa paremmin uutta perustuslakia. Lähtökohtana koko asialle on ollut lähinnä se, että kun parlamentaarinen kate on ulotettu ulkopoliittiseen päätöksente-

koon, on se ulotettava myös turvallisuuspoliittiseen päätöksentekoon.

2 **Tuija Brax /vihr:** Arvoisa puhemies! Tässä talossa ei ole tapana kovasti kiitellä, mutta haluaisin tässä kohtaa kiittää valiokunnan puheenjohtajaa ed. Ville Itälää. Nimittäin hän otti tämän asian alun perin esille, ja jo heti ensimmäisessä asiantuntijakuulemisessa aikoinaan ilmeni, että se, mitä sotilaskäskyasioilla tarkoitetaan, oli sangen tulkinnanvaraista ja vaati todellakin perustuslakivaliokunnan pohdintaa ja perehtymistä. Mielestäni laki on nyt hyvällä mallilla.

3 **Jaakko Laakso /vas:** Arvoisa puhemies! Presidenttiähän on tähän saakka vain informoitu laajakantoisista ja periaatteellisesti tärkeistä sotilaskäskyasioista, mutta tämän lainmuutoksen tuloksena tulevaisuudessa presidentille on tarkoitus esitellä päätettäväksi nimenomaan strategisen tason asiakokonaisuudet. Tässä voimme todeta, että presidentin valta lisääntyy ja Puolustusvoimien komentajan valta vähenee tämän lainmuutoksen myötä. Tarkoituksena ei tietenkään ole se, että presidentti joutuisi ylipäällikkönä ottamaan kantaa operatiivisen tason kysymyksiin, esimerkiksi sotatilanteessa sotatoimien johtamiseen tai rauhan aikana Puolustusvoimien jokapäiväisen elämän ja toiminnan yksityiskohtiin. Mutta itse asiassa lainmuutos, jota olemme tekemässä, mahdollistaa myös sen, että presidentti tulevaisuudessa puuttuu myös tällaisiin kysymyksiin. Eli tämä muutos, jonka teemme, on aika tärkeä sotilaskäskyasioiden osalta. Se parlamentarisoi, tuo tietyn poliittisen vastuun päätöksentekoon, mutta samalla tasavallan presidentin ja Puolustusvoimien komentajan välinen valtasuhde kyllä tässä muuttuu.

4 **Oikeusministeri Johannes Koskinen:** Arvoisa puhemies! Hallituksen esitykseen tehdyt muutokset tuntuvat perustelluilta juuri perustuslakiuudistuksen sisällön kannalta. Asian esitellyt ministeri ei ole läsnä, mutta juuri valtiosääntökehityksen kannalta tässä avataan todellakin uusi tapa liittää parlamentaarisesti vastuunalaisen hallituksen myötävaikutus puolustuspoliittiseen päätöksentekoon yksittäisissä sotilaskäskyasioissa.

Puolustusministerin läsnäolo näissä niin sanotuissa kabinettiesittelyissä on tavallaan miedompi versio siitä, mitä tapahtuu ulkopolitiikan johtamisen muutoksissa. Siellähän edellytetään kiinteätä yhteistoimintaa valtioneuvoston ja presidentin kesken ja siellä ovat rakentuneet jo menneiden vuosien aikana omat muotonsa. Sotilaskäskyasioiden osalta avataan uusi tapa, ja samassa yhteydessä Puolustusvoimien sisällä joudutaan miettimään tarkemmin, mitkä ovat sellaisia tärkeitä asioita, mitä ylipäänsä ovat sotilaskäskyasiat, mitkä ovat presidentille esiteltäviä asioita, ja samalla valtioneuvostoon tulee entistä kattavammin tieto siitä, mitä Puolustusvoimien ylipäällikkö, mitä Puolustusvoimien komentaja ajattelevat Puolustusvoimien kehittämislinjoista, ajankohtaisista puolustuspolitiikan kysymyksistä. Tässä suhteessa muutos on todella merkittävä, ja näillä perustuslakivaliokunnan esittämillä muutoksilla tavallaan varmistuu muutoksen toteutuminen halutulla tavalla.

5 **Ilkka Kanerva /kok:** Arvoisa puhemies! Puolustusvaliokuntakin on tätä asiaa arvioinut lausunnossaan ja todennut, että on perusteltua syytä lisätä parlamentaarisuuden otetta kerrotulla tavalla, niin että ministerin myötävaikutus on nykyistä selvempi näissä kysymyksissä. Sen sijaan emme katsoneet välttämättömäksi edellyttää kaikissa yhteyksissä ministerin läsnäoloa, koska päätöksentekojärjestelyn rytmiikka on sellainen, että se ei välttämättä kaikkien kolmen eri tahon toimesta samaan aikaan aina ole helposti järjestettävissä, ja kuitenkin päätöksiä pitäisi tehdä nopeasti sellaisissakin asioissa, joilla ei ole asiallista poliittista ja parlamentaarista merkitystä. Sen vuoksi tietysti ajateltiin niin, että niissä asioissa, joilla on sotilaspoliittisesti ja puolustuspoliittisesti tärkeä merkityksensä, ministerin läsnäolo on välttämätöntä, mutta ei kaikissa rutiiniluonteisissa yhteyksissä. Tämä muotoilu, joka tässä nyt on, vastaa juuri tätä perusajatusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

8) Laki lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta annetun lain 9 §:n muuttamisesta

Lähetekeskustelu
Lakialoite LA 181/1999 vp (Saara Karhu /sd ym.)

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään lakivaliokuntaan.

Keskustelu:

[1] **Saara Karhu /sd:** Arvoisa puhemies! Yhdistyneet kansakunnat hyväksyi Lapsen oikeuksien yleissopimuksen reilut kymmenen vuotta sitten marraskuussa 1989. Suomessa Lapsen oikeuksien sopimus tuli voimaan 1991. Lapsen oikeuksien sopimus on lapsen oikeuksien peruskirja, joka korostaa erityisesti lapsinäkökulmaa ja lapsen edun huomioon ottamista kaikissa julkisen ja yksityisen sosiaalihuollon, tuomioistuinten, hallintoviranomaisten ja lainsäädäntöelinten toimissa. Sopimuksessa korostetaan muun muassa sitä, ettei lasta eroteta vanhemmistaan hänen tahtonsa vastaisesti paitsi silloin, kun se on lapsen edun mukaista.

Lapsen edun huomioon ottaminen oli keskeisenä periaatteena jo vuonna 1983 säädetyssä laissa lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta. Lapsen oikeuksien sopimuksen ansiosta lapsen etuun on kiinnitetty yhä enemmän huomiota kuluneiden kymmenen vuoden aikana. Tästä syystä ensimmäisessä seurantaraportissa nousi esiin selkeä epäkohta. Lapsenhuoltolain täytäntöönpanomenettelyssä ei turvattu lapsen, vaan vanhempien oikeuksia. Lapsen huoltoa ja tapaamisoikeutta koskevan päätöksen täytäntöönpanoa koskevassa vuonna 1996 voimaan tulleessa laissa asiaan saatiin korjaus. Täytäntöönpanon lähtökohdaksi tuli, että lapsen huollosta ja tapaamisesta tehdyssä päätöksessä on selvitetty myös lapsen etu.

Arvoisa puhemies! Nyt vain jokunen vuosi myöhemmin on todettava, ettei lain kaunis ajatus vieläkään tavoita sitä raadollista todellisuutta, jossa avioerotilanteessa olevat vanhemmat elävät. Lakiin olisi saatava pikaisesti muutos, jolla edelleen kirkastettaisiin käsitettä "lapsen etu" lähemmäs lapsen todellista etua. Lain olisi ohjattava tarkemmin lapsen huoltajuuden määräämistä ja kiellettävä tahdonvastaiset yhteishuoltajuudet. Eli jos jompikumpi vanhemmista vastustaa yhteishuoltoa, tulisi lapsi määrätä lähivanhempansa eli sen vanhemman, jonka luona hän asuu, yksinhuoltoon.

Tässä salissa varmasti kaikki asian tietävät, mutta varmuuden vuoksi palautan mieleen, että huoltosopimus ja tapaamisoikeussopimus ovat eri asiat. Eli se, onko lapsi yhteis- tai yksinhuollossa, ei vaikuta kotoa pois muuttaneen eli etävanhemman tapaamisten määrään. Huoltopohjasta riippumatta tapaamisia voidaan sopia vapaasti.

Nykypäivänä avioparin erotessa lapset määrätään pääsääntöisesti yhteishuoltoon lapsen edun nimissä. Näin tapahtuu, vaikka jompikumpi vanhemmista asiaa vahvasti vastustaisikin, jos toinen vanhemmista yhteistä huoltajuutta tahtoo. Tämä tapahtuu lapsen edun nimissä. Toteutuuko tässä lapsen etu? Ei todellakaan, jos ollaan tilanteessa, jossa toinen vanhemmista vastustaa yhteishuoltajuutta. Selvää on, että avioeroon päätyneet, usein riitaisat vanhemmat eivät kykene sopimaan lapsen asioistakaan sovun merkeissä, vaan riitely jatkuu ja välikappaleena on usein hyvinkin pieni lapsi.

Lakialoitteeni tekstissä on aiheeseen liittyvää numerotietoa ja lainauksia sosiaali- ja terveysministeriön komiteanmietinnöstä. Ne ovat sieltä kaikkien luettavissa, enkä toista niitä tässä, vaan lähestyn asiaa toisesta näkökulmasta: uuden tutkimustiedon kautta.

Yhteishuoltajuuden nurjat puolet tulevat hyvin esiin tutkija Kirsti Kurki-Suonion väitöskirjassa Äidin hoivasta yhteishuoltoon. Kurki-Suonio on seurannut väitöskirjassaan avioeroa ja lapsen huoltajuutta koskevaa oikeudellista kehitystä Suomessa, Ruotsissa, Englannissa, Saksassa ja Kaliforniassa. Hän päätyy tutkimuksessaan tulokseen, että yhteishuolto on lähtenyt tavallaan utopiasta: vaikka avioliitto päättyy, elämä yhteiseen hiileen puhaltavina vanhempina jatkuu. Tutkimuksen saldona hän toteaa muun muassa seuraavaa: Yhteishuollon kantava ajatus lienee, että riitaisa pari lakkaisi riitelemästä yhteisen huoltotehtävän vuoksi. Yhteishuolto ei ole kuitenkaan sovintoon vievä taikasana. Päinvastoin, riidan aiheita saattaa syntyä jopa lisää. On jopa tapauksia, jossa yhteishuoltoa käytetään kiusaamisen välikappaleena. Ei myönnetä lapselle passia tai ei suostuta vaikkapa lapselle tehtävään lääkärin hyväksi katsomaan toimenpiteeseen. Onko esimerkiksi järkevää vaatia, että lapsen kitarisaleikkauksen pitää olla yhdessä päätettävä asia, tutkija Kurki-Suonio kysyy oikeutetusti. Kurki-Suonio toteaa, että jos yhteishuoltajuus sujuu hyvin, olisi vanhempien eron jälkeinen elämä sujunut todennäköisesti hyvin joka tapauksessa. Mitenkään ei ole voitu todistaa, että yhteishuoltoon määrätyt lapset olisivat voineet keskimäärin paremmin kuin yksinhuoltoon määrätyt lapset.

Arvoisa puhemies! Sovinnollisissa eroissa toimivaksi järjestelmäksi koettu yhteishuolto ei siis todellakaan ole riitaisissa eroissa lapsen kannalta paras ratkaisu. Parempi huoltopohja olisi yksinhuolto, joka olisikin aina määrättävä, jos jompikumpi erovanhemmista vastustaa yhteishuoltoa. Yhteishuolto on lasta käytännössä huoltavalle lähivanhemmalle, olipa hän isä tai äiti, todella hankala myös silloin, kun lapsen toinen, kotoa poissa asuva etävanhempi ei osoita minkäänlaista mielenkiintoa lasta kohtaan, mutta silti hänen mielipidettään on lasta koskevissa asioissa tiedusteltava. On olemassa jopa tapauksia, joissa etävanhemman osoite ei ole selvillä, sen verran vähän hän on entiseen perheeseensä pitänyt yhteyttä. Mutta silti hän on tasavertainen huoltaja lähivanhemman kanssa ja voi halutessaan sanoa sanansa lapsen asioihin. Ainakin niitä on häneltä kysyttävä. Allekirjoitus ja hyväksyntä on saataava yhteisiin papereihin. Hänellä on siis kaikki oikeudet, mutta ei minkäänlaista vastuuta eikä velvollisuuksia.

Määrätystä yhteishuoltajuudesta voi yrittää päästä eroon oikeusteitse. Ennakkotapaukset eivät kuitenkaan kalliiseen oikeusprosessiin lähtöön innosta, sen verran harvoin huoltopohjaa on lakituvassa korjattu. Näin on käynyt yleensä vain hyvin räikeissä tapauksissa, esimerkiksi jos yhteishuollossa oleville vanhemmille on määrätty lähestymiskielto. Uskomattomalta kuulostaa, että ensin määrätään yhteishuolto, vaikka välit ovat niin tulehtuneet, että heti perään haetaan lähestymiskielto, jota sitäkään ei aivan ilman perusteita saa. Mielestäni tämän elävästä elämästä poimitun esimerkin pitäisi herättää viimeisetkin riitaisten yhteishuoltojen puolustajat ymmärtämään tilanteen surkeus sekä lapsen että häntä huoltavan lähivanhemman kannalta.

Erityisesti lapsen kannalta tilanne on enemmän kuin ahdistava. Lapsihan on yleensä hyvin lojaali kummallekin vanhemmalleen ja rakastaa kumpaakin vanhempaansa näiden riidoista huolimatta. Nyt hän joutuu viestinviejäksi ja ottamaan jopa kantaa vanhempiensa riitoihin, heti kun ikänsä puolesta siihen kykenee. Pahimmassa tapauksessa lapsi joutuu itse päättämään asioistaan, kun vanhemmat eivät pääse niistä sopuun ja vastuu jätetään lapselle. Lapsen etu olisi olla tällaisten riitojen ulkopuolella. Hänen tulisi saada olla lapsi eikä aikuisten ehkä pitkäänkin jatkuvan eron jälkeisen kaunan välikappale.

Arvoisa puhemies! Avioerot ovat valitettavasti tätä päivää. Tilastokeskuksen mukaan eroon päättyneissä liitoissa oli vuonna 1997 keskimäärin 1,7 alaikäistä lasta. Avioeroperheistä 57 prosenttia oli sellaisia, joissa oli vähintään yksi alle 18-vuotias lapsi. Useimmat näistä lapsista päätyvät joskus henkisesti hyvin julmaankin yhteishuoltotilanteeseen lapsen edun nimissä. Mielestäni tässä kohtaa on Suomen laissa sellainen epäkohta, joka tulisi pikimmin korjata. Korjaaminen ei maksa mitään, ainoastaan vaivan; tarvitaan vain halu puuttua asiaan.

Toivonkin, että lakialoitteeni, joka on muodoltaan hiomaton ja laiksi raakile, saisi valiokunnassa pikaisen myönteisen käsittelyn ja päätyisi ministeriön hiontaan ja valmisteluun ja sitä kautta eläväksi osaksi uutta toimivampaa suomalaista lainsäädäntöä. Vanhoihin yhteishuoltosopimuksiin tällä en voi vaikuttaa, mutta toivon pikaista muutosta lakiin tulevien avioerolasten vuoksi sekä myös siksi, että niin moni muukin kansanedustaja on aloitteen allekirjoittanut ja osoittanut siten tuntevansa huolta asian johdosta. Tämän lain korjaamiseen on yhteinen tahto.

[2] **Mikko Immonen /vas:** Arvoisa puhemies! Olen yksi ed. Karhun lakialoitteen allekirjoittaja.

Yhteishuolto on hieno mahdollisuus ja hyvä ratkaisu silloin, kun asialla on kaksi järkevää ihmistä, jotka eronkin jälkeen pystyvät ottamaan yhdessä vastuun lasta koskevista asioista juuri lapsen tai lapsen itsensä edun huomioon ottaen. Parhaimmillaankin järkevyys riittää vain siihen asti, kunnes mukaan tulevat uudet elämänkumppanit. Uusi kumppani lapsineen ja omine elämäntapoineen tuo mukanaan yhteisöön oman värinsä ja järjestelynsä, jota entiset puolisot eivät aina sulata.

Jo maalaisjärki sanoo, ettei yhteishuoltajuus sovi riiteleville vanhemmille, mutta juuri riitaisten vanhempien kohtalona on yhteishuoltajuus. Toinen asia sitten on, kuinka riidaton on eroamassa oleva ja juuri eronnut pari. Yhteishuoltajuus riitaisissa avioeroissa on elementti, joka antaa mahdollisuudet loputtomiin pitkittää ja pitää yllä kipeää eroa eikä ole omiaan mahdollistamaan tietyn elämänvaiheen yli pääsemistä ja keskittymään lapseen tai lapsiin, jotka kuuluvat uuteenkin elämän tilanteeseen.

Suuri vääryys ja epäkohta on yhteishuoltoon tuomitseminen vastentahtoisesti. Näin on tehty siltikin, vaikka toinen vanhemmista olisi jo ko-

konaan kadonnut lapsen saavuttamattomiin. Tärkeä on myös huomata yhteishuoltoon osallistumisen aste, kun puhutaan niistä vanhemmista, jotka eivät asu lastensa kanssa.

Omaa karua kieltään aidosta halusta todelliseen vastuun ottamiseen lapsista kertoo edunvalvontakysely, jonka Yksinhuoltajien ja yhteishuoltajien liitto teki viime vuonna. Vain yksi neljännes tapaa lastaan ja maksaa elatusavun säännöllisesti. Todella järkyttävää, sillä tämähän tarkoittaa väkisinkin isolle lapsijoukolle tilannetta, että lapset ovat puhtaasti toisen vanhemman hylkäämiä. Voisi ajatella, että lapset vanhempien erotessa ovat aivan oikeassa pelätessään menettävänsä toisen vanhemman, sillä tämän kyselyn valossa näin todella on.

Sitä ei myöskään käy kieltäminen, että useimmiten miehet unohtavat lapsensa ja velvollisuutensa erotessaan. Totta myös on, että hyvänkään isän ei ole helppo saada lapsia itselleen, kun totuttu käytäntö on lasten jääminen äidille. Moni isä voi kokea näin joutuvansa hyllytetyksi. Tässä voisi olla tilausta miesliikkeelle, joka vahvistaa ja tukee tosimiehen roolia todellisena vastuuta ottavana isänä niin, että isän rooli vain entisestäänkin korostuisi erotessa huoltajuusnimikkeestä riippumatta.

Lapsensa hylkäävien vanhempien taustalla on varmasti asenneääristymiä, mutta kysymys on myös käytännön vaikeuksista. Yksikseen muuttavan vanhemman asunto- ja elinolosuhteet eivät ole välttämättä lasten taivas. Uusavuttomuudessaan siivous- ja ruuanlaittotaidoton vanhempi ei aina hallitse omaa arkeaan, puhumattakaan lapsen hoidosta, ja häpeää näyttää sen lapselle. Lapsiaan rakastava vanhempi tarvitsee apua hallitakseen uuden tilanteen.

Valitettavasti viime vuodet ovat olleet avioerojen kohdalla ennätyksiä rikkovaa aikaa, jonka juuret useasti juontuvat työttömyydestä. Viimeksi vuoden 98 tilastot toteavat, että 25 000 paria vihittiin ja samanaikaisesti avioeroon päätyi 14 000 paria. Työttömyyden mukanaan tuoma sosiaalinen syrjäytyminen ja taloudellinen ahdinko on valitettavasti edesauttanut avioerojen syntyä pahentaen avioerojen taustalla vaikuttavia monia ongelmia ja sitä kautta myös kiistoja lasten huoltajuudesta.

Erojen myötä tulevien taloudellisten uudelleenjärjestelyjen seurauksena voivat ongelmat kärjistyä pahimmillaan asunnottomuuteen asti. Yksi lisätekijä, joka vaikeuttaa lapsen kanssa eiasuvan vanhemman mahdollisuuksia tavata lastaan, on asunnottomuus. Myös lapsia pitävän vanhemman oikuttelu on arkipäivää, mikä vaikeuttaa tapaamista.

Missä ovat arjen pyörityksen pikakurssit vanhemmille, jotka eivät ole heränneet ajoissa ottamaan vastuuta arjen kotitöistä? Kaikkein kokonaisvaltaisin ja paras ratkaisu on tasa-arvoistaa kodin työnjako. Näin ehkä eroja tulisi vähemmän, ja jos niin kuitenkin kävisi, olisi molemmilla vanhemmilla valmiudet huolehtia tapaamisten käytännön järjestelyistä. Tasa-arvo kotona ja työelämässä tuottaisi tasa-arvoisen vanhemmuuden.

Arvoisa puhemies! Yhteishuolto ei takaa lapselle, että hänen elämäänsä osallistuisi kaksi vanhempaa. Aidosti sivistyneet avioerot, joissa myös lasten hyvinvointi taataan kummankin vanhemman taholta, taitavat olla prosentuaalisesti aika pieni osa kaikista avioeroista.

Työelämässä tapahtuvat muutokset ovat yksi osa tätä huoltajuus- ja tapaamisvaikeutta. Pätkätyön perässä joudutaan kulkemaan ympäri maata tietämättä, milloin hälytys töihin tulee. Esimerkiksi sairaaloissa pidetään reservejä palkatta valmiustilassa puolenkin tunnin varoajalla. Ei pidä unohtaa, että tosielämän eroissa ei suinkaan ole ylipäätään kysymys mistään yhteisymmärryksessä syntyneestä erilleen kasvamisesta, kuten viihteelliset aikakauslehdet meitä usein informoivat milloin kenenkin avioerosta. Suomalaisissa avio- ja avoeroissa on monesti kysymys hyvin vakavista asioista, alkoholiongelmasta, perheväkivallasta, mielenterveysongelmista ym., jotka eivät poistu minnekään avioeron myötä, pahenevat vain.

Tätä taustaa vasten yhteishuoltajuus pahimmillaan vain takaa mahdollisuuden tyrannisoida ja manipuloida ex-puolison ja oman lapsen elämää. Tämän tyrannisoimisen mahdollisuuden voi välttää estämällä riitaisten erojen päättymisen yhteishuoltajuuteen, sillä yhteishuoltajuuden myöntäminen toiselle ei kuitenkaan poissulje toiselta vanhemmalta vanhemmuuden oikeuksia millään tavoin, kuten ed. Karhu äsken hyvin selitti. Yhteishuoltajuuteen pakottaminen tulee lopettaa, ja yhteishuoltajuus tulee sallia ainoastaan vanhemmille, jotka varmuudella ja ristiriidatta kykenevät jakamaan vanhemmuuden.

[3] **Lauri Kähkönen /sd:** Arvoisa puhemies! Eroavat parit eivät välttämättä ymmärrä yhteis-

huoltajuuden käsitettä ja sen velvoitteita. Tästä johtuen he tarvitsevat erittäin paljon informaatiota ja eritoten kunnan sosiaalityöntekijöiden ohjausta ja asiantuntemusta. Pääsääntöisesti riitelyt näissä tapauksissa koskevat tapaamisoikeutta ja elatusapua. Yhteishuoltajuudesta pidättäytyminen onnistuu nykyisenkin lain mukaan käräjäoikeuden kautta, mutta niin kuin ed. Karhu totesi, se voi olla taloudellisesti myös erittäin vaikeaa.

Olen yksi lakiesityksen allekirjoittajista. Se, myönnän, ei ole valmis. Muun muassa varmasti kättä väännetään ja tulkintaa tulee siitä, mitkä ovat ne erityiset syyt, ja toinen on riitaisuuden aste, miten se tulkitaan. Kuitenkin lakiesityksen niin sanottu tahtotila on hyvä. Nykyisessäkin laissa lähdetään lapsen edusta. Toivottavasti esitys johtaa vielä parempaan uuteen lakiin.

4 **Saara Karhu /sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olisin tähän halunnut kommenttina sanoa, että oikeastaan riitaisuuden astetta en tässä hae, vaan sitä todella, että tahdonvastaisia yhteishuoltajuuksia ei solmita. Jos jompikumpi vanhemmista haluaa, että yhteishuoltajuutta ei solmita, silloin sitä ei solmita.

5 **Esa Lahtela /sd:** Arvoisa rouva puhemies! Tässä ed. Karhu on tehnyt hyvän aloitteen. Vaikka omaa nimeäni ei tässä ole, siitä huolimatta olen ed. Karhun tekemän aloitteen ajatuksen kannalla.

Minusta tärkein näissä tapauksissa on nimenomaan lapsen etu. Jokaisessa tapauksessa pitää aina katsoa, mikä on lapsen kannalta paras vaihtoehto, mikä on turvallisin ympäristö kasvaa sillä tavalla, jotta saa oikeita vaikutteita ja kokee turvallisuudentunteen eikä ole repivässä ilmapiirissä, joka joissakin tapauksissa on mahdollinen.

Sen takia minusta ed. Karhun tekemässä aloitteessa todetaan aika hyvin niitä tilanteita ja pykälämuotoilu välttää sillä tavalla, jotta tässä todetaan, että ei missään tapauksessa ole aina pakollista yhteishuoltajuuteen lähteä, vaan otettaisiin nimenomaan se näkökohta huomioon, mikä lapsen kehityksen kannalta on paras mahdollinen vaihtoehto.

Itsehän minä tein aloitteen, joka oli viime viikolla lähetekeskustelussa. Se koski sitä tilannetta, jos ihmiset ovat avoliitossa. Siinäkin tällä hetkellähän on tilanne, jotta jos on avoliitto, parille on syntynyt yhteinen lapsi ja isä on jopa tunnustanut lapsen vielä, nykyisen lain mukaan erotilanteessa lapsi jää luonnostaan äidille. Minusta siinäkin tilanteessa pitää olla lapsen edun päällimmäisenä, ei välttämättä sillä tavalla, että lapsi luonnostaan jää äidille, vaan pitää harkita se tilanne sillä tavalla, että jos lapsen edun mukaista olisi paremmin, että huoltajuus on isällä, siinä tapauksessa myös näin tehtäisiin.

6 **Ismo Seivästö /skl:** Arvoisa puhemies! Moni suomalainen koti elää tällä hetkellä aikamoisten paineiden alla. Ne ovat joko työkiireistä, työpaineista tai työttömyydestä ja syrjäytymisestä johtuvia paineita, jotka heijastuvat myös lapsiin ja nuoriin. Kun vajaat 15 000 avioeroa Suomessa tapahtuu vuosittain, kyllä meidän päättäjien todella tulee herätä tähän todellisuuteen, miksi näin huonosti Suomessa voidaan.

Avioero- ja avoerotapauksissa kaiken kukkuraksi lapsi monesti tuntee syyllisyyttä. Siksi kaikki voitava on tehtävä, jotta lapsen asema tulisi paremmin huomioitua ja hänelle mahdollisimman hyvät kasvuedellytykset terveeseen ja sosiaaliseen aikuisuuteen voitaisiin turvata.

Tässä yhteydessä voitaisiin myös nostaa esille lapsen kuulemisen ikäraja, joka nykyisessä laissa on 12 vuotta. Siinä viitataan kyllä siihen, että jos lapsi on kehittynyt, raja voi olla allekin tuon 12 vuotta. Mutta jotta lapsi saisi todellakin sanansa kuuluviin asiassa, joka koskettaa hyvin voimakkaasti hänen tulevaisuuttaan ja mahdollisuuttaan selviytyä tasapainoisena ihmisenä, myös tuohon ikärajaan voitaisiin tässä yhteydessä kiinnittää huomiota.

Kaikki, mikä on tehtävissä lastemme ja nuortemme mahdollisimman hyvän tulevaisuuden puolesta, on tehtävä.

7 **Oikeusministeri Johannes Koskinen:** Arvoisa puhemies! Aloitteessa on puututtu tietysti keskeiseen ongelmaan avioerotilanteessa. Mutta täytyy muistaa se toinen puoli. Näillä yhteishuoltajuuspäätöksillä on vältetty tuhansia, ellei kymmeniätuhansia riitaisia avioeroprosesseja, joissa isä ja äiti pantaisiin kilvoittelemaan ja riitelemään oikeussalissa lapsen huollosta. Kun tuomioistuimessa niin herkästi mennään yhteishuoltajuuteen, niin keskeisesti on ajateltu juuri lapsen etua, että vältetään rajut konfliktit.

On ehkä tässä vaiheessa syytä tulla jo toisen suuntaisiin painotuksiin, jos mennään liian helposti yhteishuoltajuusmääräykseen, mutta kaikissa tapauksissa kuunnellaan sekä lasta että so-

siaaliviranomaisia ja oikeus harkitsee korostaen juuri sitä, mikä laissa on päällimmäiseksi haluttu asettaa, lapsen etua.

8 **Saara Karhu /sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Koskisen kommentit olivat arvokkaita, mutta eivät arkielämän kanssa yhteneviä. Lakialoite on kummunnut todella elävästä elämästä, ja olen saanut hyvää palautetta Yksinhuoltajien ja yhteishuoltajien liitoista. He kokevat todella tärkeäksi, että tämän tyyppinen asia saataisiin läpivietyä. Kuten sanoin, aloitteeni on raakile, ja toivoisin, että se saisi sen hionnan, jonka se tarvitsee tullakseen kunnon laiksi, mutta tähän suuntaan asioita pitäisi viedä, koska tämänhetkinen tilanne ei todellakaan ole toimiva, vaikka hyvää on tarkoitettu.

9 **Pentti Tiusanen /vas:** Arvoisa puhemies! Viimeiseen ed. Karhun kommenttiin viitaten ja myös siihen, mitä oikeusministeri totesi, haluaisin painottaa sitä, että lakialoitetta käsiteltäisiin todellakin asianomaisessa valiokunnassa, jonne se on menossa, ja pidettäisiin yhteyttä valiokunnasta ministeriön suuntaan.

On tullut esille, että tahtotila on tärkeä ja asianmukainen ja vastaa ed. Karhua siteeratakseni todellisuutta. Siinä mielessä on hyvin tärkeätä myös, että kansanedustajien asiallisilla lakialoitteilla olisi muukin kohtalo kuin se, että ne vain todetaan saapuneiksi ja valiokunnassa ikään kuin napautetaan pois päiviltä. Siinä mielessä, vaikka tässä ei olekaan yli 100:aa nimeä, vaan 69, niin katson, että tuollainen käsittely olisi tarpeellinen.

10 **Mikko Kuoppa /vas:** Arvoisa puhemies! Olen allekirjoittanut ed. Karhun lakialoitteen ja nimenomaan siitä lähtökohdasta, että kaikki pitää tehdä, mitä voidaan tehdä, että lasten oikeudet ja edut tulisivat mahdollisimman hyvin turvatuiksi.

Olin sosiaali- ja terveysvaliokunnassa viime kaudella käsittelemässä nykyisin voimassa olevaa lakia ja varsin hyvin muistan ja tunnen ne vaikeudet, mitkä silloin tulivat esille, kun asiantuntijoita kuunneltiin. Nämä asiat eivät ole lainkaan yksiselitteisiä eivätkä yksipuolisia, ja tapaukset ovat tavattoman monimuotoisia. Tyhjentävää lakia, joka olisi oikeudenmukainen kaikissa tapauksissa ja erityisesti aina myös lapsille ehdottoman oikeudenmukainen, on tuskin — uskallan väittää — mahdollista laatia, siis lain tasolle. Paljon joutuu peräänkuuluttamaan tervettä järkeä ja asiantuntijoitten tekemiä tutkimuksia ja ratkaisuja, koska nämä ovat pitkälti myös tunneasioita, joihin vaikuttavat hyvin monet tekijät. Tämä ei ole lainkaan yksioikoinen asia. Mutta sitä lähtökohtaa, että lapsen oikeudet ja hänen parhaansa turvattaisiin, on syytä edelleenkin kehittää, ja varmasti nykyisessä lainsäädännössä on kehittämisen varaa.

Mitä tulee ikärajaan 12 vuotta, joka mainittiin, sitäkin mietittiin valiokunnassa pitkään, mikä ikäraja voisi olla. Jos oikein muistan, ei se tullut ehdottomaksi, että raja on 12 vuotta, vaan voidaan ottaa myös lapsen kehitystaso huomioon. Jos on hyvin kehittynyt lapsi, myös nuoremman mielipide otetaan huomioon siinä, miten hänen huoltajuutensa järjestetään.

11 **Erkki Kanerva /sd:** Arvoisa rouva puhemies! Ymmärrän varsin hyvin sen säätelyn problematiikan, mitä ministeri Koskinen ja ed. Kuoppa kuvasivat. Olen vuodesta 72 ollut kolmen lapsen yksinhuoltaja, olen Suomen yksinhuoltajaliiton perustajajäsen ja olen 50 000 asukkaan kaupungin peruspalvelulautakunnan puheenjohtaja ja tarkastellut asioita paitsi näistä kolmesta näkökulmasta myös 34 vuotta epävirallisena erotuomarina varsinaisessa leipätyössäni. Ne käytännön näkökohdat, jotka tulivat ansiokkaalla tavalla esille edustajien Immosen ja Karhun puheenvuoroissa, puoltavat sitä, että säätelyn vaikeudesta huolimatta aloite ansaitsisi muunkin tarkastelun kuin että se pannaan valiokunnan hyllyyn.

12 **Mikko Immonen /vas:** Arvoisa puhemies! Ministeri Koskinen viittasi juuri hyvin herkkään aiheeseen, mistä lakiesityksessä halutaan päästä pois, eli ratkaistaan ongelmat yhteishuoltajuudella. Se juuri ongelma onkin, että näin ei tehtäisi, että riidat peitetään yhteishuoltajuuden alle, kun riidat kuitenkin tulevat sen jälkeen. Elävä kokemus järjestöillä ja minullakin puhuu asian puolesta.

Ed. Seivästö nosti esiin ikäraja-asian. En tiedä varmasti, puhuiko hän alentamisesta vai ylentämisestä, mutta kyllä arkielämässä saa tavata lapsia, jotka ovat alle 12-vuotiaita, tai ylikin, ja jotka niin helposti ostettavissa ovat, että melkein voisi sanoa, että se, jolla on enemmän rahaa, nappaa lapsen puolelleen, ja se, jolla on vähemmän markkoja, jää tämän yhteiskunnan pyörteissä tappiolle. Ikärajan laskemisesta herää monta ky-

symystä, enkä ainakaan tällä syömisellä puolla sitä.

[13] **Erkki Kanerva /sd:** Arvoisa rouva puhemies! Arvostan sitä valiokunnan lähtökohtaa, että vältetään kiusallisia riitoja tuomioistuimessa, mutta siellä ne tapahtuvat turvallisessa ympäristössä neljän seinän sisällä monen sivullisen valvomina ja vartioimina, mutta jos tilanne jää riitaiseksi, niin riitaisuus voi ed. Immosen kuvaamalla tavalla jatkua 15, jopa 20 vuotta, ja niitä tilanteita olen ollut erotuomarina ratkomassa satoja kertoja.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään lakivaliokuntaan.

9) Laki työntekijäin eläkelain ja kansaneläkelain muuttamisesta

Lähetekeskustelu
Lakialoite LA 185/1999 vp (Matti Kangas /vas ym.)

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

Keskustelu:

[1] **Matti Kangas /vas:** Arvoisa rouva puhemies! Lakialoite lähtee siitä, että eläkkeenhakijan tulisi voida tietää, minkä vuoksi hänen esittämänsä lääketieteellinen näyttö ei osoita hänen olevan työkyvytön, ja jos työkyvyttömyysarvio perustuu muuhun kuin lääketieteellisiin perusteluihin, nekin tulee mainita päätöksessä. Ehdotus kaiken kaikkiaan tähtää työkyvyttömyyseläkkeen hakijan oikeusturvan parantamiseen. Lisäksi lakialoitteessa ehdotetaan, että eläkeyhtiön tai -laitoksen tulee teettää oman laitoksensa ulkopuolella eläkkeenhakijasta ja eläkelaitoksesta riippumattomassa tutkimuslaitoksessa lääkärintutkimus ennen hylkäävän eläkepäätöksen antamista.

Toivon tälle lakialoitteelle menestystä. Tämä on ongelma tämän päivän yhteiskunnassa, ja ne eläkkeenhakijat, jotka ovat saaneet hylkäävän päätöksen, kokevat tämän epäoikeudenmukaisena.

[2] **Esa Lahtela /sd:** Arvoisa rouva puhemies! Ed. Kankaan tekemä lakialoite on sillä tavalla hyvä, että tämä ongelma tulee esiin lähes päivittäin. Esimerkiksi tänäkin päivänä ainakin kaksi soittoa tuli juuri tästä problematiikasta, mikä liittyy tyssättyihin eläkkeisiin. Eli ei myönnetä eläkettä, ja vakuutusyhtiöt eivät näköjään laita mukaan hirveän selkeitä perusteluja sille, miksi hakemus on hylätty. Valituksenteko onkin ongelmallinen sikäli, jotta ei tiedä oikeastaan, millä perusteella ja mihin valittaisi ja voisi hakea näyttöä ja lisätietoa.

Tosin nythän eduskunnan apulaisoikeusasiamies Paunio totesi kyllä joulun alla pidetyssä seminaarissa ja taisi jopa jossain televisio-ohjelmassa todeta, että tällä hetkellä on otettu vähän tiukempi linja perustelujen osalta. Tämä asia lienee korjautumassa. Mutta minusta on hyvä, että ed. Kangas on tehnyt lakialoitteen, jotta tulisi selkeästi laissa näkyviin, että näin pitäisi ja pitää olla, eikä pelkästään olisi käytäntö siitä, että on tämmöinen suositus olemassa, että pitäisi perustella. Sen takia olen samaa mieltä kuin ed. Kangas siitä, jotta vaikka tässä niitä satoja nimiä ei ole, valiokunta käsittelisi tämän asiallisesti ja tekisi jopa mietinnön tästä. Jos tästä jotain puuttuu, vietäisiin asiallisesti yksi aloite läpi, jossa ei ole sataa nimeä.

[3] **Harry Wallin /sd:** Arvoisa rouva puhemies! Aloite on tärkeä. Itse myös olen viime aikoina törmännyt samanlaisiin ongelmiin. Esimerkiksi kuntien eläkelaitokselta on tullut kielteinen päätös siitä huolimatta, että kyseisellä henkilöllä on erittäin pitkä sairauslista, ja kuitenkin perustelut ovat hyvin suppeat. Liian suuri valta on vakuutusyhtiöitten lääkäreillä todeta, onko ihminen työkykyinen vai ei, niillä perusteluilla, mitkä ihminen saa. Tulee mieleen, että tässä on tarkoitus vain säästää eläkemenoja eikä ottaa huomioon sitä, missä kunnossa ihminen on. Tämä lakiesitys on erittäin hyvä, ja selvittävä toimikunta, joka puntaroisi tilannetta kielteisen päätöksen jälkeen, olisi aivan paikallaan. Kannatan kyllä aloitetta.

[4] **Eero Akaan-Penttilä /kok:** Arvoisa puhemies! Minusta ed. Kangas sinänsä tekee lakialoitetta aivan oikean suuntaisesta asiasta. Minä ym-

märrän ne taustat, jotka tämän takana ovat. Mutta olen siinä mielessä vähän murheissani tästä tekstistä, että tässä käytetään pelkästään työkyvyttömyys-termiä eikä määritellä sitä sen tarkemmin ja annetaan ikään kuin sellainen kuva, että kaikki lääketieteellinen työkyvyttömyysratkaisukäytäntö tässä maassa olisi jotenkin huonosti hoidettu.

Hyvät edustajat! Minulla on kyllä sellainen käsitys, että sen sektorin osalta asiat ovat suhteellisen hyvässä kunnossa ja valituskäytäntö on kyllä turvattu niiden osalta, jotka saavat siinä kielteisiä päätöksiä. Koko työkyvyttömyysasiassa on monia muita puolia. Siinä on ammatillinen työkyvyttömyys. Voi olla, että juridiseen työkyvyttömyyteen pitäisi avata joitain aivan uusia näkökulmia, ja tällä lailla ehkä koko sosiaalista sektoria ja asuinpaikkaongelmaa ja ammattiin ja siihen liittyviä asioita saataisiin toiseen valoon. Monelle meistä ammatillinen työkyvyttömyys tulee seitsemän vuoden työelämän jälkeen, mutta se ei tee ihmistä kuitenkaan työkyvyttömäksi. Monella on usein runsaasti toimintakykyä jäljellä jollekin muulle alalle, ja kun lainsäädännössä näissä asioissa mennään eteenpäin, minä toivoisin, että tästä näkökulmasta niitä myös rohjettaisiin katsoa.

Lopuksi, arvoisa puhemies, ed. E. Lahtelalle totean, että hän tarkoitti varmaan sitä, että eduskunnan apulaisoikeusasiamies Paunio puuttui lääkäreiden jääviyskysymyksiin, mikä taas on aivan eri asia kuin tämä työkyvyttömyysasia.

[5] **Raimo Mähönen /sd:** Arvoisa puhemies! Ongelma, joka liittyy käsiteltävänä olevaan asiaan, on varmasti meille kaikille tuttu. Lähes viikoittain, uskoisin, aika monet meistä saavat huolestuneita kannanottoja ihmisiltä ympäri Suomea.

Tämän asian yhteydessä voisi todeta sen, että täällä on useita kertoja puhuttu tässäkin salissa ongelmasta, että näkemättä potilasta hylätään erittäin paljon näitä hakemuksia. Mukana varmasti on selkeitä tapauksia, mutta varmasti on paljon epäselviä tapauksia. Täällä on esitetty useita kertoja kysymys, olisiko mahdollista järjestää jonkinlainen kuulemistilaisuus näissä rajatapauksissa, siis olisi jokin elin, joka puolueettomasti pystyisi tarkastelemaan henkilökohtaisessa tapaamisessa näitä eläkkeenhakijoita. Minä uskoisin, että tämäkin kysymys kannattaisi nostaa esille, kun tätä lakialoitetta käsitellään.

Ed. Myllyniemi merkitään läsnä olevaksi.

---

[6] **Eero Akaan-Penttilä /kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Mähöselle sanoisin, että tässä on pienenä ratkaisuna yritetty tehdä esimerkiksi niin, että videoidaan kyseisen henkilön työkyky työpaikalla ja myös käytetään valokuvatekniikkaa apuna. Se on tietyissä tilanteissa osoittautunut kyllä hyväksi vaihtoehdoksi.

[7] **Raimo Mähönen /sd** (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Tervehdin tyydytyksellä tämän suuntaista kehitystä, ja sitä varmasti kannattaa kyllä jatkossakin käyttää.

[8] **Matti Huutola /vas:** Arvoisa rouva puhemies! Tämä on erittäin hyvä aloite, jonka itsekin olen allekirjoittanut. Tiedän, että kaikille edustajille samasta asiasta tulee erilaisia soittoja ja valitteluja siitä, kuinka voi niin toimia, että hoitavat lääkärit ja terveydenhoitohenkilökunta ovat päätyneet siihen, että työkyvyttömyys on olemassa, mutta sen jälkeen jokin toinen taho ilmoittaa, että henkilö ei olekaan työkyvytön. Ei yksittäinen ihminen voi käsittää sitä ristiriitaa etenkään, kun valitusmahdollisuudet ja vaikuttamisen keinot siihen prosessiin ovat hyvin vähäiset. Kyllä tämä minusta laajasti ottaen on myöskin oikeusturvakysymys kansalaisten kannalta. Toivoisi, että tähän vihdoin ja viimein saataisiin jotain lainsäädäntöä aikaan, joka selkeyttää tilannetta myös yksilön näkökulmasta.

[9] **Mikko Kuoppa /vas:** Arvoisa puhemies! Työkyvyttömyyseläkehakemuksen tekijä, terveytensä menettänyt henkilö, on monesti hyvin huonon oikeusturvan kohteena tässä maassa. Tapahtuu erittäin paljon oikeusturvaloukkauksia, perusteettomia eläkehylkyjä. Kun ed. Akaan-Penttilä sanoi, että meillä valituskäytäntö pelaa hyvin, kyllä meillä on valitusportaat. Mutta jos esimerkiksi valituslautakunnassa tehdään äänestyspäätös 3—3, niin puheenjohtajan ääni ratkaisee, onko henkilö työkyvytön vai työkykyinen. Kyllä minä tämmöistä käytäntöä pidän täysin perus-

teettomana, kun sanotaan noin kolmen kuukauden päästä samainen eläkevakuutusyhtiö joutuu kuitenkin tekemään uuden hakemuksen perusteella päätöksen, että henkilö on täysin työkyvytön. Kyllä meillä tässä aika paljon ongelmia on, ja kun näitä eläkevalituksia on vuodesta 1979 lähtien tehnyt ja hoitanut, mitä ihmeellisimpiä tapauksia siellä tulee vastaan. Kaikkein ikävimmät ja törkeimmät tapaukset ovat olleet sellaisia, että eläkkeenhakija on kuollut ja leskelle on tullut päätös, että henkilö on työkykyinen. Potilas on kyllä jo haudattu. Ne ovat kaikkein pahimpia tapauksia. Eräskin leski kysyi, täytyykö hauta kaivaa ylös ja panna tämä päätös hautaan mukaan, että työkykyisenä kuolit.

[10] **Esa Lahtela /sd:** Arvoisa puhemies! Ed. Akaan-Penttilälle voisi vastata, kun hän sanoi, että Riitta-Liisa Paunio ei ole ottanut tähän kantaa. Minun käsitykseni mukaan ainakin seminaarissa eduskunnan auditoriossa hän otti kantaa perusteluosiin. Jos näin ei olisi, siinä tapauksessa tähän pitää saada ehdottomasti muutos, jotta henkilölle, joka saa kielteisen päätöksen, pitää perustella, miksi hänen hakemuksensa on hylätty. Minusta tässä aloitteessa juuri siihen paneudutaan.

On vielä toinen juttu, johon ed. Kuoppa puuttui ja johon ed. Akaan-Penttilä totesi, että valitussysteemi on kunnossa. Kyllä näköjään lähes pääsääntö on se, jotta jos lähtee väärille urille ensimmäisessä käsittelyvaiheessa, vaikka siihen mitä tahansa lääkärinlausuntoja välissä toimittaisi ja tilanne muuttuisi, se näköjään menee niin kuin juna eteenpäin ja tulee kielteisiä päätöksiä. Tähän pitäisi jollakin tavalla saada kyllä muutos. Maksaja ei varmaan mielellään maksa ja vakuutusyhtiön lääkärit, jotka antavat lausunnon, katsovat, ettei ole syytä muuttaa päätöstä, vaikka millainen todistus välillä tulisi. Minusta tämä on sillä tavalla kova tie näille ihmisille, kun he joutuvat odottamaan vuosikausia, ennen kuin tulee päätös, ja sitten alkaa taas uusi rumba, taas pannaan vetämään uusi hakemus ja uusi valituskierre. Siinä useimmiten putken päässä tulee vastaan eläke, se tulee vain vanhuuseläkkeenä.

[11] **Eero Akaan-Penttilä /kok:** Arvoisa puhemies! Edustajille E. Lahtelalle ja Kuopalle vain muutama kommentti. Ensinnäkin tästä, että jos joku, joka anoo työkyvyttömyyseläkettä, kuolee, niin kuolema voi johtua aivan muusta kuin siitä, minkä takia työkyvyttömyyseläkeprosessi on laitettu liikkeelle. Luulen, että ed. Kuoppa tietää tämän varsin hyvin, mutta halusin vain muille kollegoille tarkentaa tältä osin, ettei tämä maailma ole aina ihan niin tylyä. Minä suinkaan en sanonut, hyvät kollegat, niin, että asia on täysin kunnossa, vaan yritin sanoa, että se on suhteellisen hyvin järjestetty verrattuna muihin oikeustoimiprosesseihin meidän rakkaassa Suomessamme. Tämä tarkoittaa sitä, että siinä varmasti on fiilaamisen ja parantamisen varaa, mutta se, miten meidän kansamme suhtautuu näihin asioihin, on aika paljon kiinni myös siitä kielenkäytöstä, jota tässä salissa harrastetaan.

Olen samaa mieltä teidän kanssanne siellä vasemmalla siitä, että tässä on kehittelemisen paikka hyvin monellakin tavalla, mutta se ei näiden vanhojen termien kautta ikävä kyllä avaudu, niin minusta näyttää, vaan siihen täytyy saada uutta käsitteistöä. Muun muassa käsite "jäljellä oleva toimintakyky" ja se, miten siihen suhtaudutaan, miten ratkaisuja siltä pohjalta tehdään, saattaisi olla yksi avain, jotta meidän molempien yhteinen toive toteutuisi.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

10) Laki sotilasvammalain 6 §:n muuttamisesta

Lähetekeskustelu
Lakialoite LA 187/1999 vp (Marja Tiura /kok ym.)

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

Keskustelu:

[1] **Marja Tiura /kok:** Arvoisa puhemies! Olen tehnyt lakialoitteen sotilasvammalain 6 §:n muuttamisesta. Lakialoitteen ovat kanssani allekirjoittaneet kansanedustajat Kuisma, Kärkkäinen ja Rauhala. Sotilasvammalaista on viime vuosina keskusteltu useaan otteeseen tässä salissa. Tämä osoittaakin asian tärkeyden ja sen, että tämä asia on hyvin lähellä meidän päättäjien sydäntä.

Sotilasvammalain 6 §:n 5 momentti määrittelee sairaanhoitona korvattavaksi myös määräaikaisen lääkärintarkastuksen, työ- tai toimintakyvyn palauttamista tai säilyttämistä tarkoittavan kuntouttamisen sekä laitoksessa annetun huollon tai osa-aikaisen huollon. Muusta kuin korvatusta vammasta tai sairaudesta aiheutunut huolto korvataan työkyvyttömyysasteen ollessa vähintään 30 prosenttia. Kuntouttaminen vastaavassa tapauksessa korvataan työkyvyttömyysasteen ollessa vähintään 10 prosenttia.

Sotainvalideja oli vuodenvaihteessa maassamme 25 000. Vuonna 2010 heitä arvioidaan olevan elossa alle 10 000. Rintamaveteraaneja Suomessa on noin 159 000. Tähän lukuun on laskettu kaikki tunnukselliset veteraanit. Sekä sotainvalidien että rintamaveteraanien keski-ikä on tällä hetkellä hieman yli 80 vuotta. Mitä pidempi aika sodista kuluu, sitä pienemmäksi tämä joukko tulee. Liian usein kuulemme lauseen "niin, meitähän on vain niin vähän" keskustellessamme näiden vanhenevaa väestönosaa edustavien kanssa heitä koskevista epäkohdista. Iäkkäiden sotainvalidien välillä ei pitäisi mielestäni tehdä eroja vammautumisprosenttien suhteen, erityisesti sotainvalidien keski-iän ollessa näin korkea. Näin ollen kaikkien sotainvalidien tulisi olla oikeutettuja yhtälaiseen korkeatasoiseen hoitoon ja kuntoutukseen.

Tämän päivän työssäkäyvien veronmaksajien, etenkin meidän nuorten, tulisi muistaa niiden uhrausten määrä, joita sota vaati tämän päivän sotainvalideilta ja rintamaveteraaneilta. Ymmärtäessämme sen työn määrän, jonka nämä ihmiset tekivät meidän vapautemme puolesta, ymmärrämme myös, kuinka tärkeää meidän on osaltamme kantaa vastuu sotainvalidien ja rintamaveteraanien hyvinvoinnista nyt.

Arvoisa puhemies! Näiden perustelujen myötä toivoisin, että lakialoite saisi valiokunnassa arvoisensa kohtelun.

[2] **Eero Akaan-Penttilä /kok:** Arvoisa puhemies! En ole allekirjoittanut tätä lakialoitetta, kun en ole sitä nähnyt, mutta haluan sitä täällä julkisesti kannattaa. Tässä on kysymyksessä kohderyhmä, joka on hyvin korkeaikäinen, yli 80 vuotta. Tällaiset käsitteistöerot, joita ratkaisupäätöksissä tehdään, ovat luonnolliset aivan turhanaikaisia. Luulen, että koko tämä sali on tästä samaa mieltä. Siinä mielessä kannatan lämpöisesti, että laki menisi eteenpäin.

Tämä kuuluu suurin piirtein samanlaiseen aloitekaartiin kuin eräs toinen, täällä ennen joulua käsitelty aloite, jossa ehdotettiin, että valitus tietyistä päätöksistä pitäisi saada tehdä vuoden eikä viiden vuoden välein. Tässä on valiokunnilla vähän näytön paikkaa.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

11) Laki valtion televisio- ja radiorahastosta annetun lain 7 §:n muuttamisesta

Lähetekeskustelu
Lakialoite LA 188/1999 vp (Marja Tiura /kok ym.)

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään liikennevaliokuntaan.

Keskustelu:

[1] **Marja Tiura /kok:** Arvoisa puhemies! Valtion televisio- ja radiorahastosta säädetyn lain mukaan jokaista käytössä olevaa televisiota kohden on suoritettava televisiomaksu kuitenkin niin, että perheen käytössä olevia televisioita varten tulee maksaa vain yhtä televisiomaksua jokaista vakituista käyttöpaikkaa kohden.

Yleisradion arvion mukaan ilmoitusvelvollisuuden television käytöstä laiminlyö noin 9 prosenttia television omistajista. Tästä 9 prosentista osa on opiskelijoita. Televisiomaksu eli aiemmin televisioluvan nimellä tunnettu maksu kallistuu ensi heinäkuun alusta 100 markalla. Vuosittaisen televisiomaksun suuruus on tämän korotuksen jälkeen 982 markkaa. Opintotuen opintoraha on tällä hetkellä maksimissaan 1 560 markkaa kuukaudessa. On siis täysin ymmärrettävää, että opiskelijoilta usein jää televisiomaksu maksamatta tilanteessa, jossa kuukausittaiseen vuokraankin on vaikea välillä löytää rahaa.

Televisiomaksujen puolittamisen puolesta puhuu myös se, että televisiomaksu lasketaan toimeentulotuen perusosalla katettaviin menoihin. Toimeentulotuen perusosan kuukausittainen määrä on noin 500 markkaa suurempi kuin opintorahan kuukausittainen määrä.

Opiskelijat ryhmänä on helppo erotella muista televisiomaksun maksajista voimassa olevan

opiskelijakortin tai oppilaitoksen ilmoituksen perusteella. En usko opiskelijoiden erottamisen aiheuttavan kohtuuttomia lisäkustannuksia tai kovinkaan suurta lisäresurssien tarvetta. Lisäksi televisiomaksujen puolittamisella päätoimisilta opiskelijoilta tukisimme opiskelua yleensä, sillä usein televisio on myös opintojen kannalta hyvin tärkeä ja opintoja tukeva tietolähde. Tulevaisuudessa sen merkitys tulee vielä korostumaan.

Televisiomaksun puolittaminen päätoimisilta opiskelijoilta lisäisi opiskelijoiden maksuhalukkuutta, eikä heidän enää tarvitsisi salailla asunnoissaan olevia televisioita. Uskoisin, että lisääntynyt maksuhalukkuus kattaisi myös opiskelijoiden alemman televisiomaksun kontrolloinnista mahdollisesti aiheutuvat kulut. Samalla päätoimiset opiskelijat kantaisivat myös vastuunsa televisiomaksujen osalta.

Lopuksi, arvoisa puhemies, tiedän hyvin, että yhteiskunnassamme on opiskelijoiden lisäksi myös muita ryhmittymiä, joiden kohdalla televisiomaksun suuruudesta on keskusteltu. Toivoisin kuitenkin, että tämä minun ja muiden nuorten kansanedustajien allekirjoittama lakialoite, joka koskee nimenomaan opiskelijoiden televisiomaksun puolittamista, saisi valiokunnassa arvoisensa huomion ja painoarvon.

[2] **Petri Neittaanmäki /kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Ed. Marja Tiuran ja meidän muiden eduskunnan nuorten kansanedustajien tekemä lakialoite televisiolupamaksujen puolittamisesta päätoimisilta opiskelijoilta on erittäin kannatettava. Nykyisen tasoinen televisiolupamaksu on monille opiskelijoille yksinkertaisesti liian raskas taloudellinen taakka. Monet opiskelijat jättävätkin lupamaksun rahapulassaan kokonaan maksamatta.

Kun Jyväskylän opiskelevat keskustalaiset esittivät opiskelijoille alennusta televisiolupamaksuun neljä vuotta sitten, Telehallintokeskuksen tiedottaja Anna Jokela kommentoi esitystä seuraavasti: "Tätä mahdollisuutta on kyllä pohdittu, mutta opiskelija-alennuksen käyttöön ottaminen lisäisi tuntuvasti tv-lupahallintoa ja sen kustannuksia."

Jokelan väite oli uskomaton jo silloin, mutta mikäli se pitää edelleen paikkansa, se osoittaa, että Telehallintokeskuksessa pienen ja yksinkertaisen asian hoitaminen vaatii paljon turhaa ja tarpeetonta byrokratiaa sekä kalliita kustannuksia.

Tämän kaltainen byrokratia on purettava mielestäni pikaisesti. Sanomalehdet, pankit, Valtionrautatiet, Matkahuolto, ravintolat ja muut, jotka antavat opiskelija-alennuksen, eivät ole katsoneet opiskelijakortin tarkastamista ylivoimaiseksi tehtäväksi, kuten ilmeisesti Telehallintokeskus Jokelan mukaan on.

Opiskelija-alennuksen käyttöönotto olisi omasta mielestäni mahdollista toteuttaa hyvinkin vaivattomasti.

Kaikkiin Suomen talouksiin voitaisiin jakaa vuosittain kirje, jossa muistutettaisiin televisiolupamaksun olemassaolosta. Kirjeen mukana seuraisi pankkisiirtolomake, johon sisältyisi kaksi viitenumeroa, toinen normaalihintaiselle ja toinen opiskelija-alennetulle televisioluvalle.

Televisioluvan voisi maksaa opiskelija-alennettuna esittämällä opiskelijakortin maksaessaan televisiolupamaksua pankkiin tai postiin. Virkailijan tehtäväksi jäisi tarkistaa, että maksaja on opiskelija. Normaalihintaisen televisioluvan voisi edelleen maksaa nykyisen käytännön mukaisesti.

Uskon, että viitenumeroiden mukaan kirjautuvia maksusuorituksia olisi Telehallintokeskuksessakin mukava seurata, kun maksettujen televisiolupien määrä tuntuvasti kasvaisi opiskelija-alennuksen myötä.

Arvoisa rouva puhemies! Edellä kerrotun perusteella toivon, että liikennevaliokunta ottaa tekemämme lakialoitteen pikaiseen käsittelyyn ja eduskunta tekee sen edellyttämät päätökset mahdollisimman nopeasti.

[3] **Kirsi Piha /kok:** Arvoisa puhemies! Suhtauduin tähän lakialoitteeseen hyvin ristiriitaisin tuntein, vaikka olenkin yksi sen allekirjoittajista. Kaksi edellistä puhujaa on todistellut, että mikäli opiskelijoilta televisiolupamaksu puolitettaisiin, se lisäisi opiskelijoiden maksuhalukkuutta, tai kuten edellinen puhuja sanoi, se tuntuvasti kasvattaisi lupamaksujen maksamista. Minä en usko tähän. Minä en usko, että se nimenomainen summa on se syy, minkä takia televisiolupamaksut jätetään maksamatta, kyse on aivan jostain toisesta ongelmasta.

Kuitenkin, jos aloitteesta jotain hyvää tulee, niin ehkä muutama opiskelija tulisi tämän järjestelmän piiriin ja sillä tavalla oppisi maksamaan televisiolupamaksunsa samalla tavalla kuin kaikkien meidän oletetaan sen maksavan. Olkoon

tämä aloite nyt sitten kädenojennus opiskelijoille omalta osaltaan.

Sellaisen ongelman aloite tuo esiin, kuten ed. Tiura myös huomautti, että on myös muita väestöryhmiä, joiden tulotaso ei ole kovin korkea. Kysymys on myös tietystä oikeudenmukaisuusperiaatteesta, miltä ryhmältä seuraavaksi mahdollisesti puolitetaan televisiolupamaksu: eläkeläiset, sotilaat, työttömät jne. Käsitellessään aloitetta valiokunta joutuu aika ristiriitaisen ja hyvin vaikeankin tehtävän eteen tältä osin. Jos lakialoitteen perusteluja lukee, näiden erilaisten ryhmienhän kannattaisi jättää lupamaksunsa maksamatta, koska sillä tavalla me heräisimme täällä vaatimaan, että heidänkin maksunsa pitäisi puolittaa.

Valiokunta joutuu todellakin hyvin ristiriitaisen tehtävän eteen. Toivon, että se käsittelee koko televisiolupamaksuproblematiikan ongelmakenttää eikä pelkästään tätä opiskelijoiden asiaa.

4 **Lauri Oinonen /kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Nuorten edustajien tekemään aloitteeseen on ilo yhtyä ja kannattaa sitä kahden opiskelijan isänä. Toivon menestystä aloitteelle, sillä opiskelijoilla on talous monella tavalla tiukalla. Tässä on tietysti, aivan kuten edellinen puheenvuoron käyttäjä toi esille, niitä aivan oikeutettuja ongelmia, mutta toivon mukaan voidaan selvittää, mitenkä muut vastaavan kaltaiset ryhmät, pientä eläkettä saavat eläkeläiset, veteraanit jne., voisivat saada saman kaltaisen oikeudenmukaisen menettelyn. Mutta hyvänä päänavauksena tässä voitaisiin aloittaa opiskelijoista. Kannatettava aloite.

5 **Saara Karhu /sd:** Arvoisa puhemies! Tv-lupamaksujen uskollisimpia maksajia ovat ikäihmiset, monet heistä pienituloisia eläkeläisiä, joille lisäansioiden hankkiminen ei ole edes mahdollista toisin kuin opiskelijoille. Pienistä tuloistaan he kuitenkin maksavat uskollisesti lupamaksunsa, nyt myös tulossa olevan 100 markan korotuksen.

Ymmärrän toki osan opiskelijoista toimeentulovaikeudet ja aloitteen lähestymistavan, mutten kannata aloitetta. Se olisi kuin palkinto huonosti hoidetusta työstä. Kysynkin, mitä tästä todellakin ajattelisivat juuri eläkeläiset, työttömät, pienituloiset yksinhuoltajat, veteraanit. Olisiko se tarpeellinen päänavaus? Kenties, mutta siitä pitää sitten keskustella kokonaisuutena ja mietittävä, mistä päänavauksen rahoitus otettaisiin.

Mielestäni tv-lupamaksu tulisi reilusti maksaa. Kyse on asenteesta, ei tuloista. Puolitukset eivät tässä taida auttaa eikä lakimuutos sen kummemmin.

6 **Matti Kangas /vas:** Arvoisa rouva puhemies! Olen samoilla linjoilla kuin edustajat Piha ja Karhu, että tämä pitäisi laajentaa koskemaan enemmän kuin opiskelijoita, myös työttömiä ja eläkeläisiä, jotka saavat pientä eläkettä, samoin pätkätyöläisiä, jotka myös usein ovat nuoria. Tämä on oikeudenmukaisuuskysymys. Toivoisi, kun lakialoitetta täällä käsitellään, että tämä laajennettaisiin koskemaan kaikkia mainitsemiani ryhmiä.

7 **Kirsi Piha /kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluan korjata, koska puheenvuorostani ilmeisesti välittyi kuva, että haluaisin laajentaa tätä joukkoa, jolta puolitettaisiin tai ainakin vähennettäisiin televisiolupamaksun osuutta. En suinkaan tarkoittanut tätä. Pikemminkin suhtauduin ristiriitaisesti jo allekirjoittamaani aloitteeseen, pitäisikö tällaista päänavausta ylipäänsä tehdä. Siksi toivon, että valiokunta todellakin ottaa koko ongelmatiikan käsiteltäväkseen ja pohtii myös sitä, mikä televisiolupamaksujen tuleva kohtalo ylipäänsä on ja millä tavalla tulevaisuudessa tätä toimintaa rahoitetaan.

8 **Saara Karhu /sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun nimeni mainittiin edellisessä varsinaisessa puheenvuorossa, haluan ottaa saman kannan kuin ed. Piha, eli laajempaa tutkiskelua ja sitä kautta sitten katsotaan, mikä on kokonaistilanne.

Puhemies: Muistutan, että vastauspuheenvuorot todella pyydetään niin, että noustaan seisomaan ja sanotaan "vastauspuheenvuoro". Ed. Neittaanmäki ilmeisesti haluaa vastauspuheenvuoron, mutta ei ole pihahtanutkaan. Vastauspuheenvuoro, ed. Neittaanmäki!

9 **Petri Neittaanmäki /kesk** (vastauspuheenvuoro): Kyllä, vastauspuheenvuoro, arvoisa puhemies!

Todella tässä kannettiin huolta, että toisaalta ei tulisi antaa edes opiskelijoille tätä alennusta,

mutta toisaalta kannettiin huolta, että jos jollekin ryhmälle annetaan, niin sitten pitää antaa myös eläkeläisille ja vastaaville ryhmille.

Mielestäni olisi syytä tehdä niin kuin aloitteessa esitettiin ja kuten ed. Oinonen ansiokkaasti esitti. Kun päänavauksena annettaisiin alennus nimenomaan opiskelijoille, voitaisiin nähdä, kuinka järjestelmä käytännössä toimii ja kuinka perustelut, joita aloitteessa esitetään, toteutuisivat.

Oma arvioni on, että kokonaistuotot kasvaisivat merkittävästi, koska sen tuntemuksen pohjalta, mikä minulla opiskelijoista on, hyvinkin monet opiskelijat maksaisivat lupamaksun, jos se olisi vain alhaisempi kuin se nyt on.

Edetään aloitteen mukaisesti, tehdään ensin tämä. Sitten voidaan seurata esimerkiksi vuoden parin päästä, kuinka tämä on toteutunut, ja lähteä keskustelemaan siitä, voitaisiinko vastaavia hyötyjä saavuttaa, jos laajennettaisiin alennus myös eläkeläisiin ja muihin piireihin.

[10] **Marja Tiura /kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen itse myös sitä mieltä, että opiskelijoiden televisiolupamaksun puolittaminen todellakin vaikuttaisi niin, että opiskelijat tulevat maksamaan televisiolupamaksuja. Täytyy ottaa huomioon, että täyspäiväisillä opiskelijoilla ei ole mahdollisuutta toimeentulotukeen. Kuitenkin kun ajatellaan, että täysimääräinen opintoraha on 1 560 markkaa kuukaudessa ja televisiolupamaksu on 982 markkaa vuodessa, uskallan kyllä väittää, että aika moni opiskelija tänä päivänä jättää sen maksamatta aivan siitä syystä, että varat eivät kerta kaikkiaan siihen riitä.

Mielestäni tämä keskustelu on ollut erittäin hyvää. Ainahan se on niin, että kun teet lakialoitteen koskien jotakin ryhmää, muidenkin intressiryhmien edunvalvojat heräävät.

[11] **Raimo Mähönen /sd:** Arvoisa puhemies! Olen suurella mielenkiinnolla liikennevaliokunnan jäsenenä kuunnellut näitä puheenvuoroja ja vähän kauhunsekaisin tuntein odotan sitä hetkeä, jolloin aloite tulee liikennevaliokuntaan. Tästä varmaan käydään aika kirjavaa keskustelua ja monenlaisia todisteluja puoleen ja toiseen saamme asiasta kuulla.

En halua tietysti olla runttaamassa tässä vaiheessa lakialoitetta suinkaan maanrakoon, mutta ymmärrän kyllä ne vaikeudet, joita asian eteenpäinviemisestä tältä pohjalta aiheutuisi. Täällä on viitattu laajeneviin ryhmiin, eläkeläisiin, työttömiin ym. Tässä ollaan jälleen pistämässä kaikki samaan pussiin, kun tätä nyt ajatellaan tietyllä tavalla sosiaalisin perustein. Eivät kaikki opiskelijat välttämättä ole ihan siinä asemassa kuin annetaan ymmärtää. Eivät kaikki eläkeläiset ole välttämättä siinä asemassa. Jos kaikilta eläkeläisiltä pudotetaan televisiomaksu — toista miljoonaa eläkeläistä, mitä heitä onkaan — kyllä se aikamoinen lovi valtion kukkarossa tietysti on. Eivätkä kaikki työttömätkään välttämättä ole niin hirmuisen huonossa asemassa kuin yleistämisen perusteella annetaan ymmärtää, joten tässä varmasti, vaikka kuinka vilpittömästi liikennevaliokunnassa asiaa käsitellään, aika monenlaisia näkökantoja joutuu huomioon ottamaan.

[12] **Pia Viitanen /sd:** Arvoisa rouva puhemies! Mietin pitkään, käytänkö tässä minkäänlaista puheenvuoroa, sillä myös itse suhtaudun tietyllä ristiriidalla asiaan. Nimittäin olen allekirjoittanut aloitteen. Pidän sitä sinänsä hyvänä kädenojennuksena ja katson, että olen allekirjoittanut sen ehkä myös sen vuoksi, että voisi olla paikallaan pohtia tätä problematiikkaa hieman yleisemminkin.

Olin huoneessani lukemassa parhaillaan tekstiä opiskelijoiden opintotuen takaisinperinnästä, kun kuulin keskustelua täällä ja päätin tulla paikan päälle kommentoimaan. Oikeastaan voisin kuta kuinkin sataprosenttisesti allekirjoittaa ne mietteet, mitä esimerkiksi ed. Piha puheenvuorossaan toi esiin siitä ristiriitaisuudesta ja vaikeudesta, jota tämän tyyppisissä lakialoitteissa on. Mutta toki siitä huolimatta, vaikka näen nämä ongelmat, toivon siinä mielessä myönteistä suhtautumista valiokunnalta asiaan, että — vaikeasti sanottuna — tätä kokonaista ongelmaa voisi selvitellä kuitenkin vähän laajemmin.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään liikennevaliokuntaan.

12) Laki rikoslain 20 luvun muuttamisesta

Lähetekeskustelu
Lakialoite LA 190/1999 vp (Tanja Karpela /kesk ym.)

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään lakivaliokuntaan.

Keskustelu:

[1] **Tanja Karpela /kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Seuraava asia, jonka tähän saliin tuon, on arka. Se herättää tunteita ja vain ja ainoastaan voimakkaita tunteita puolesta tai vastaan. Haluan kuitenkin korostaa, että ei ole kyseessä minkäänlainen lynkkausmenetelmä, vaan yksinkertaisesti kipeän asian ottaminen keskusteluun ja päivänvaloon.

Arvoisa rouva puhemies! Haluaisin aloittaa faktoista, jotka jo tällä hetkellä maassamme ovat voimassa.

Lapsen oikeuksien sopimus on meille jokaiselle varmasti jollakin tavalla tuttu, toisin sanoen artiklat, jotka koskevat lapsen edun huomioon ottamista, lapsen oikeutta turvalliseen lapsuuteen sekä lapsen suojelua kaikenlaiselta ruumiilliselta ja henkiseltä väkivallalta, vahingoittamiselta, pahoinpitelyltä tai hyväksikäytöltä. Sopimuksen 34 artiklan mukaan sopimusvaltiot sitoutuvat suojelemaan lasta kaikilta seksuaalisen riiston ja hyväksikäytön muodoilta.

Lastensuojelulain mukaan lapsella on oikeus turvalliseen ja virikkeitä antamaan kasvuympäristöön, tasapainoiseen ja monipuoliseen kehitykseen sekä etusija erityiseen suojeluun. Lastensuojelulaissa korostetaan lapsen edun toteutumista sekä yksittäisissä tapauksissa että koko lapsiväestöä koskevissa ratkaisuissa. Lapsen edun periaate on keskeinen myös muualla lapsia koskevassa lainsäädännössä.

Vielä viimeiseksi, hallitusohjelmamme mukaan hallitus edistää sellaisia olosuhteita ja eri toimijoiden välistä yhteistyötä, jolla tuetaan vastuullista vanhemmuutta, turvallista kasvuympäristöä ja kasvua tasapuoliseen aikuisuuteen.

Tästä pääsen sitten itse lakialoitteeseen.

Mielestäni lakia tulisi muuttaa siten, että alaikäiseen kohdistuvasta seksuaalisesta väkivallasta, häirinnästä tai tällaisen yrityksestä määrätyn rangaistuksen lisäksi tuomioistuin määräisi tekijän pysyvään psyykkiseen hoitoon, vakavissa rikoksissa pysyvään laitoshoitoon ja lievissäkin tapauksissa eriasteiseen säännölliseen hoitoon. Lapseen kohdistuva seksuaalinen hyväksikäyttö ja häirintä vaikuttavat voimakkaasti ja haitallisesti lapsen koko tulevaisuuteen. Tällaisen henkilön käyttäytyminen on luonteeltaan sairaalloista, eikä ole minkäänlaista varmuutta tai tietoa siitä, että rikoksesta saadun rangaistuksen aikana rikoksen tekijä paranisi taipumuksestaan. Monet näistä henkilöistä ovat syyllistyneet erittäin raakoihin tekoihin, jopa tappoihin asti.

Kansainvälisesti on esitetty useita arvioita, että pedofilia on sairaus, josta ei luotettavasti parane ehkä koskaan. Vakavista lapseen kohdistuvista seksuaalirikoksista tekijä joutuu vankeuteen, mutta pelkkään häirintään syyllinen voi selvitä vähemmällä. Perimmältään näissä on kuitenkin kyse saman tyyppisestä sairaudesta.

Peruspalveluministeri Biaudet vastasi 10.6.99 kyselytunnilla esitettyyn kysymykseen seuraavasti: "Jos tällainen seksuaalirikoksesta syytetty henkilö mielentilatutkimuksen perusteella osoittautuisi mielisairaaksi, on hänet tietenkin mielenterveyslain säännösten nojalla määrättävä tahdosta riippumattomaan psykiatriseen sairaalahoitoon, niin sanottuun pakkohoitoon. Mutta jos häntä ei todeta ymmärrystä vailla olevaksi ja hänet tuomitaan vankeusrangaistukseen, niin hän voi vankilassa vapaaehtoisesti hakeutua hoitoon." Vastaus kertoi sen, että ellei henkilöä nimenomaan todeta mielisairaaksi, jää kaikki hoito hänen vapaaehtoiseen harkintaansa. Olisi selvä tarve saada psykiatrisen sairaalahoidon ja täyden hoitamattomuuden väliin eriasteisia määrättyjä hoitojärjestelyjä. Pelkillä rangaistuksilla ongelmaan ei kyetä vastaamaan.

Rangaistuksen suoritettuaan tekijä on jälleen vapaalla, ja siksi on välttämätöntä, että rangaistuksen ohella tekijälle määrättäisiin hoito, joka voisi olla vakavissa rikoksissa laitoshoito. Lievissä tapauksissa säännöllisestä hoidosta päätettäisiin siten, että viranomaiset olisivat tekijään pysyvässä ja säännöllisessä yhteydessä. Tekijä olisi velvoitettava säännölliseen hoidossa käymiseen, jotta asiantuntijoilla olisi mahdollisuus seurata henkilön käyttäytymisen kehitystä ja heillä olisi mahdollisuus hakea henkilö tarvittaessa laitoshoitoon.

Arvoisa rouva puhemies! Uskon, että tämä muutos olisi niin lapsen kuin myös rikoksen tekijän edun mukaista. Toisaalta tarjoaisimme lapsille lastensuojelulain mukaan erityisen suojelun ja toisaalta vähennettäisiin pedofiliaan taipuvaisen henkilön riskiä uusia rikos. Mistään sanktion jatkamisesta tai lynkkausmenetelmästä ei siis ole kyse. Olkoon tämä kuitenkin avaus keskustelulle.

[2] **Lauri Oinonen /kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Ed. Karpelan tekemä lakialoite on varsin perusteltu, koska tällä hetkellä on, kuten ed. Karpela puheenvuorossaan toi esille, juuri tällainen, voisi sanoa, harmaa väli rangaistuksen ja hoidon välillä, jolloin tilanne on yhteiskunnan kontrollia vailla. Puheenvuorossa kiinnitettiin muun muassa tähän huomiota ja ennen kaikkea siihen, että turvattomuus, mitä kyseisestä asiasta aiheutuu, voisi poistua. Samalla asianomaisiin ongelmiin joutuneet voisivat saada riittävän ja ajateltavissa olevan hoidon. Toivon lakialoitteelle asiallista ja myönteistä jatkokäsittelyä.

[3] **Henrik Lax /r:** Arvoisa rouva puhemies! Ed. Karpela sanoi, että tässä on tavallaan keskustelun avaus. Haluaisin vain todeta, että lakivaliokunnassa on kyllä kiinnitetty vakavaa huomiota siihen, että koko rikosjärjestelmäämme ei liity toimivaa hoitojärjestelmää. Voi sanoa, että se pääosin oikeastaan puuttuu. Se on hyvin vakava puute. Ed. Karpelan aloitekin, jotta se voisi toimia, edellyttäisi toimivaa hoitojärjestelmää, joten asiaan on todella syytä jatkuvasti kiinnittää huomiota. Ongelma on tietysti vielä paljon laajempi kuin ed. Karpelan aloitteessa otetaan esille. Se koskee ylipäätänsä kriminaalipotilaita, miten heitä pitää kohdella. Toivon vain, että tämä uusi avaus antaisi näille hankkeille vauhtia.

[4] **Tanja Karpela /kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Kiittäisin ed. Laxia ensinnäkin siitä, että aloite saa lakivaliokunnassa huomiota. Olen aivan samaa mieltä myös siitä, että meiltä puuttuu hoitojärjestelmä kokonaan. Toivon todellakin, että aloite ainakin keskustelun aloittamiseksi toimisi. Toivon myös sitä, että vaikka kyseessä on arka asia, josta on vaikea puhua, se kuitenkin saisi sellaisen huomion, jonka tällainen tärkeä ja tänä päivänä paljon mediaa puhuttava asia ansaitsee.

Puhemies: Pyydän vielä muistuttaa, että vastauspuheenvuoro pyydetään seisaalleen nousten ja lausumalla ääneen "vastauspuheenvuoro" silloin, kun v-painike ei ole käytössä. Varsinainen puheenvuoro pyydetään p-painikkeella, niin kuin ed. Karpela äsken teki. Ed. Neittaanmäki halusi ilmeisesti vastauspuheenvuoron.

[5] **Petri Neittaanmäki /kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Voin yhtyä puheenvuoroihin, joita käytettiin.

Ed. Karpelan aloite puuttuu hyvin herkkään ja kansalaisia vahvasti koskettavaan asiaan.

Toivon todella, että asia valiokunnassa laajemmin keskustellaan läpi ja samassa tai eri yhteydessä käsitellään myös ed. Laxin esille ottama puute nykyisessä rikosjärjestelmässä, että toimivaa hoitojärjestelmää ei nykyisessä laissa ole.

Tässä yhteydessä on todella syytä valiokunnassa laajemmin pohtia kokonaisuutta, ja sen jälkeen toivon, että asia tulee jälleen eduskuntaan, jolloin voimme ottaa asiaan kantaa.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään lakivaliokuntaan.

13) Laki tuloverolain 106 §:n muuttamisesta

Lähetekeskustelu
Lakialoite LA 193/1999 vp (Marjatta Stenius-Kaukonen /vas ym.)

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

Keskustelu:

[1] **Marjatta Stenius-Kaukonen /vas:** Arvoisa rouva puhemies! Kun lukee lehtiä, saa sen käsityksen, että työttömyys olisi merkittävästi alentunut. Tämän vuoden tammikuun työttömyysluvut tulevat lähipäivinä, ja toivon, että ne ovat kauniimmat kuin joulukuun luvut, jotka olivat todella synkkää luettavaa. Työttömyydessä ylettiin monilla alueilla vuotta aikaisemmalle tasolle. Näin kävi esimerkiksi Pirkanmaalla ja Tampereen kaupungissa.

Meillä on erittäin pahoja työttömyysalueita Lapissa, Kainuussa ja muuallakin Pohjois- ja Itä-Suomessa, eikä meidän tarvitse mennä Keski-Suomea tai Länsi-Suomea kauemmaksi etsimään näitä työttömyysalueita. Mutta kun itse tunnen Pirkanmaan parhaiten, haluaisin ottaa konkreettisen esimerkiksi sieltä, nimenomaan Tampereen kaupungin tilanteesta. Pirkanmaalla työttömyys oli 15,2 prosenttia, täsmälleen sama luku kuin vuosi sitten. Tampereen kaupungissa

työttömyys oli 17,5 prosenttia. Se oli peräti 0,1 prosenttia pienempi kuin vuotta aikaisemmin, mutta määrällisesti suurempi: 16 200 työtöntä Tampereen kaupungissa.

Vaikka ihmisillä olisi kuinka halua ja vaikka heitä kuinka yritetään kannustaa saamaan työtä ja hakemaan työtä, niin yksinkertaisesti tässä maassa ei kaikille ole työtä saatavissa tänä päivänä, ei likimainkaan kaikille. Sen vuoksi myös työttömien toimeentulosta pitäisi kantaa huolta, mutta tuntuu siltä, että se on jäänyt aivan toisarvoiseen asemaan.

Työttömyys ja työttömien asema on sikäli vielä vaikeampi kuin aikaisemmin, että yhä useammat työttömät putoavat ansiosidonnaiselta päivärahalta ja heidän ainoa toimeentulonsa on työmarkkinatuki. Työmarkkinatukeen tuli markan korotus päivässä. Toinenkin markka oli luvassa, mutta kun indeksiehto ei sitten täyttynytkään, sekin markka niistettiin pois. Markan korotus, 121 markasta 122 markkaan päivässä, tuo työttömälle, joka on koko vuoden työmarkkinatuen varassa, 264 markkaa vuodessa. Siitä jää käteen 207 markkaa. Huom! Nyt puhun siitä, mitä jää käteen vuodessa, en siitä, mitä jää käteen edes kuukaudessa, päivästä puhumattakaan. Kuukaudessa siitä jää käteen keskimäärin laskettuna noin 17,20 markkaa, ja kun lasketaan kaikki päivät, myös ne, joilta päivärahaa ei makseta, noin 50 penniä päivässä. Ansiosidonnaisen päivärahan saajilla tilanne on sikäli huonompi, että heille on tullut korotusta 50—60 penniä siitä markasta, ja kun on pienistä ansiopäivärahoista kysymys, niin tilanne ei nettotuloissa ole yhtään parempi kuin työmarkkinatuella olevilla.

Eli kaikista työttömistä, joilla on pienet tulot, pitäisi nyt kantaa suurta huolta, ja heidän ohellansa myös muista päivärahan saajista, jotka ovat esimerkiksi sairauspäivärahalla, äitiyspäivärahalla, vanhempainrahalla, kuntoutusrahalla ja vastaavilla etuuksilla. He eivät ole saaneet muuta kuin indeksikorotukset, ja veroratkaisuilla, joita tähän mennessä on esitetty, ei heille ole tulossa mitään helpotusta silloin, kun puhutaan alle 4 000 markan kuukausituloista, joista ei makseta valtionveroa, mutta kylläkin kunnallisveroa ja siihen liittyviä sosiaaliturvamaksuja.

Näin ollen olemme tehneet jo joulun alla perusvähennyksen korottamisesta lakialoitteen, johon useiden puolueiden edustajat ovat osallistuneet. Esittämämme perusvähennyksen korotus on suhteellisen vaatimaton. Ehdotamme, että se nostettaisiin 14 000 markkaan, jolloinka noin 100 markkaa kuukaudessa jäisi käteen lisää.

Hallitus on nyt tehnyt omat esityksensä, ja ainoa vähennys, joka tuli pienituloisimpia suosien, on kunnallisverotuksen ansiotulovähennys, mutta sehän ei koske enää muutama vuosi sitten tehdyn lainmuutoksen johdosta kaikkia ansiotuloa saavia, vaan se koskee ainoastaan palkkatuloa saavia.

Toinen vaihtoehto on se, että kun hallituksen esitys on pian tulossa eduskuntaan, niin olisi ehkä helpommin päästävissä eteenpäin siten, että palataan kunnallisverotuksen ansiotulovähennyksessä alkuperäiseen muotoon eli myönnetään se kaikista ansiotuloista paitsi eläketuloista, joissa on eläketulovähennys oma vähennyksensä. Perusvähennyksen ongelma on juuri se, että kun sitä nostetaan, se vaikuttaa eläketulovähennykseen, ja silloin pitää eläketulovähennyksen kertoimia korjata, jotta eläkeläisten verotus ei sen johdosta kiristy.

Tärkeää ei ole se, millä tavalla työttömien ja muiden päivärahojen saajien asemaa korjataan. Tärkeää on se, että sitä korjataan. Mielestäni nyt eduskunnan on osoitettava valmiutensa korjata kaikkein heikoimmassa asemassa olevien ihmisten toimeentuloa.

Työmarkkinatuen saajista monillehan tämä ei sitten merkitse käytännössä mitään, koska he ovat samalla toimeentulotuen saajia. Noin puolet toimeentulotuen saajista on työttömiä, eli he saavat toimeentulotukea sen vuoksi, että heidän työttömyysturvansa on niin pieni, että se ei riitä edes vähimmäisturvaksi katsottavan toimeentulotason saavuttamiseen. Osahan taas ei saa toimeentulotukea, eli heitä tämä auttaa.

Joka tapauksessa paras tapa kannustaa työttömiä ottamaan lyhytaikaisiakin töitä vastaan on mielestäni se, että pienistä päivärahoista vero poistettaisiin kokonaan ja itse asiassa verotettavan tulon alarajaa nostettaisiin sellaiselle tasolle, että kun ottaa jonkin lyhytaikaisen työn, josta ei montaa sataa markkaa edes saa palkkaa, saisi ne muutamat satamarkkaset pitää itsellään, kun verotettavan tulon alaraja olisi korkeammalla kuin päivärahan täysi määrä. Itse pitäisin sitä kaikkein oikeimpana tapana kannustaa, kun puhutaan siitä, että ei kannata ottaa lyhytaikaisia töitä vastaan.

Mielestäni puheet kannustamisesta ja siitä, että verojärjestelmä ja sosiaaliturva muka ehkäisisivät ihmisiä hakeutumasta töihin, pitäisi lopet-

taa ja paneutua siihen, miten voidaan ehkäistä kansan kahtiajaon syveneminen tästä eteenpäin. Tiedän, että tässä talossa on paljon valmiutta ja halua hakea näihin ongelmiin ratkaisua. Toivon, että yhdessä löydämme keinoja, joilla heikoimmassa asemassa olevien toimeentuloon saadaan konkreettinen korjaus aikaan, jotta hallitusohjelman hyvät kirjaukset köyhyyden ja syrjäytymisen ehkäisemisestä eivät jää vain kauniiksi sanoiksi.

[2] **Mikko Kuoppa /vas:** Arvoisa puhemies! Hallitusohjelmassa todetaan, että verohelpotuksiin on varattu 10—11 miljardia markkaa menossa olevalla hallituskaudella ja että verohelpotusten painopiste suosii pieni- ja keskituloisia ihmisiä. Ennakkotietojen mukaan tulossa oleva hallituksen esitys jättää kuitenkin merkittävän osan erityisesti pienituloisista ihmisistä kokonaan ilman verohelpotuksia, ja näitä ovat työttömät ja sairauspäivärahan varassa elävät, äitiyspäivärahalla olevat jne. Juuri nämä todella pienituloiset ihmiset ovat jäämässä kokonaan ilman verohelpotuksia. Pitkäaikaistyöttömiä oli joulukuun 1999 tilaston mukaan 94 000. He eivät tule saamaan verohelpotusta, koska he ovat olleet yli vuoden työttöminä, edes siltä ajalta, jos he olisivat töissä, koska heillä kuitenkin koko vuosi on ollut työttömyysaikaa. He jäävät kokonaan ilman verohelpotuksia.

Kunnallisveron maksajia oli vuonna 1998 Suomessa 3,6 miljoonaa. 2,2 miljoonaa veronmaksajaa sai kunnallisveron ansiotulovähennyksen, jolloin jää 1,4 miljoonaa ihmistä, joista 1,1 miljoonaa on eläkeläisiä. Jäljelle jää noin karkeasti ottaen 300 000 ihmistä, jotka syystä taikka toisesta eivät ole saaneet ansiotulovähennystä. Uskallan väittää, että heistä vähintäänkin 100 000 on työttömiä. Sitten on myöskin sairauspäivärahalla olevia, opiskelijoita, koululaisia, joitten tulot ovat niin pienet, ettei niistä ole veronalennuksia saanut.

Työttömien määrä on varsin suuri, ja heidän toimeentulonsa, kuten ed. Stenius-Kaukonen jo totesi, on heikko, koska työttömyysturva on varsin alhainen. Jos ajatellaan, että työmarkkinatuella oleva henkilö saa 122 markkaa 21,5 päivänä kuukaudessa, se tekee 2 623 markkaa miinus verot. Veronpidätys on Kelan vahvistaman tiedon mukaan 20 prosenttia — tosiasiassa vero saattaa olla enemmän, mutta 20 prosenttia pidätetään — jolloin käteen jää noin 2 000 markkaa kuukaudessa. Tämä on todella pieni tulo, ja jos ajatellaan, niin kyllä tässä jos missä tarvittaisiin verohelpotus. Näin ollen jos perusvähennystä ei koroteta, silloin tulisi myös harkita ja ottaa käyttöön kunnallisverotuksen ansiotulovähennys, jotta myöskin työttömät saisivat tämän verohelpotuksen.

On aivan järjetöntä, että ensin työttömille maksetaan erittäin pientä työttömyyspäivärahaa, josta he maksavat veron, ja sen jälkeen he hakevat veron osuuden monta kertaa toimeentulotukena, koska työttömyyspäivärahalla ei pysty tulemaan toimeen ainakaan pitempiä aikoja. On aivan selvää, ettei sillä tule toimeen.

Jos ajatellaan verotusta yleensä Suomessa, verotuksestahan ovat hyötyneet ne, jotka saavat pääoma- tai osinkotuloja, erityisesti osinkotulojen saajat. Osinkotulojen saajahan ei itse maksa siitä veroa, vaan senhän maksaa osinkotulon maksaja. Iltapäivälehtien tietojen mukaan Suomen rikkaat, todella suurituloiset ihmiset pääsevät pienillä veroilla. Heidän veroprosenttinsa on 29:stä alaspäin, eikä tätä verotusmallia voi pitää oikeana. Työttömyysturvasta, joka on toimeentulominimin rajoilla, jopa sen alle, täytyy maksaa 20 prosenttia veroa, ja todella suurista tuloista pääsee suhteellisen pienellä ja kevyellä verotuksella palkansaajaan verrattuna. Näin ollen kun verolait tulevat eduskuntaan käsittelyyn, tässä yhteydessä tulisi tehdä vihdoinkin oikeutta myös työttömien kohdalla, eli jos perusvähennystä ei koroteta, sitten kunnallisverotuksen ansiotulovähennyksen piiriin tulisi sisällyttää myös työttömät ja sairaus- ja äitiyspäivärahan piirissä olevat henkilöt.

[3] **Olavi Ala-Nissilä /kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Oli hyvä ensinnäkin, että ed. Kuoppa nosti tämän asian keskusteluun. On niin, että kun verotuksesta puhutaan, on puhuttu aivan liian vähän siitä, että ansiotulovähennykseen korotus, jota on esitetty kahtena edellisenä vuonna ja nyt tälle vuodelle, ei koske kaikkia pienituloisia. Täydennyksenä kuitenkin ed. Kuopan puheenvuoroon voi todeta ensinnäkin, että tämä on hallituksen linja, mitä nyt viedään läpi. Kun on sanottu, että ihmisiä pitää kannustaa töihin, niin tietenkin siinä voidaan suosia työ- ja yrittäjätuloja. Tähän voidaan esittää kaksi vastaväitettä. Ensinnäkään kaikilla ei todellakaan ole töitä, eli on pitkäaikaistyöttömiä. Mielestäni tässä ovat vielä eri asemassa sairauspäivä-

rahan ja äitiyspäivärahan saajat. Jos ihminen on sairaana, niin ei häntä tarvitse mihinkään kannustaa, tai jos hän on äitiyslomalla, niin mihin häntä pitäisi kannustaa veropolitiikalla? Tämä on vielä aste-ero tässä asiassa.

Yhdyn kyllä siihen, että tämä on ongelma, varsinkaan kun pienten tulojen verotusta ja sosiaaliturvaa ei ole paremmin yhteensovitettu kuin nyt on. Olen kiinnittänyt huomiota, että aivan liian vähän veropoliittisessa keskustelussa on tätä keskustelua käyty, mitä ed. Kuoppa oli avaamassa. Kun verolait ovat tänne tulossa, se oli tärkeä puheenvuoro.

[4] **Mikko Kuoppa /vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensinnäkin kannustavuuteen: Aina sanotaan, että työttömiä pitää kannustaa. Olen siinä mielessä samaa mieltä, että työttömiä pitää kannustaa, mutta ei sillä tavalla, että heitä kannustetaan vain pelkällä kepillä. Tässähän on tapahtunut niin, että kun ansiotulovähennysoikeus poistettiin työttömiltä, eivät he mitään tilalle saaneet.

Tosiasia on kuitenkin se, meidän on aina muistettava se, että työpaikkoja puuttuu satojatuhansia tästä maasta. Esimerkiksi kun eräs Tampereen ympäristön yritys ilmoitti palkkaavansa 200 uutta työntekijää, mikä on tietenkin hyvä asia, niin työvoimatoimistossa oli seuraavana päivänä 500 henkilöä hakemassa näitä paikkoja. Siellä oli valtava jono ja ryysis. Se osoitti, että ihmiset ovat työhaluisia, jos vain on pienikin mahdollisuus päästä töihin. Siinä mielessä on väärin, että työttömien toimeentulo viedään näin alas ja kiristetään sitä tällä tavalla, koska kuitenkin heidän pitää säilyttää työvoimansa, jotta he olisivat työkykyisiä silloin, jos mahdollisesti joskus työtä löytyy.

[5] **Marjatta Stenius-Kaukonen /vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Ala-Nissilä ilmeisesti tuli saliin vasta oman puheenvuoroni päätyttyä eikä sen takia tiedä, että tämä keskustelu aloitettiin ja asiasta puhuttiin jo. Nimenomaan tässä aloitteessahan puhutaan myös sairauspäivärahan, vanhempainrahan, kuntoutusrahan, isyys- ja äitiysrahan ja kaikkien päivärahojen saajien asemasta. Heillä kaikillahan on tämä sama ongelma.

Juuri näin on, että sairaita pitäisi kannustaa hoitamaan itsensä hyvin eikä tulemaan sairaana työpaikalle. Toisaalta ongelma on hyvin usein se yhdistelmä, että ensin on sairauspäivärahalla ja sitten jää työmarkkinatuelle. Täällä puhuttiin äsken ed. Kankaan lakialoitteen kohdalla työkyvyttömyyseläkkeiden hylkypäätöksistä. Tosiasia on, että juuri sellainen, joka on työkykynsä menettänyt, vajaatyökykyinen, joutuu käytännössä usein loppuelämäkseen tuomituksi todella pienelle työmarkkinatuelle. Sitten kun hän pääsee eläkkeelle, hän pääsee vähän parempaan kansaneläkkeen tasoon. Ihmisillä voi olla 10—15 vuotta sellainen tilanne, että tosiasiassa heillä ei ole muita mahdollisuuksia kuin saada työmarkkinatukea; he voivat päästä korkeintaan puoleksi vuodeksi töihin, ja aina vain yritetään enemmän niitäkin pätkiä teettää ilman työsuhdetta.

Toivon, että keskusta on mukana hallituspuolueiden kansanedustajien kanssa siinä, että saamme oikeutta työttömille ja muille päivärahan saajille.

[6] **Reijo Kallio /sd:** Arvoisa rouva puhemies! Tarkastelen lyhyehkösti ed. Stenius-Kaukosen lakialoitetta kunnallisverotuksen perusvähennyksen korottamisesta sekä tulonjaon että työllisyyden näkökulmasta.

Ensin muutama sana tulonjaosta.

35 viime vuoden aikana Suomen tulonjaon kehityksessä voidaan havaita erilaisia vaiheita. Vuosina 1966—76 tuloerot maassamme kaventuivat nopeasti. Tämän jälkeen tulonjako säilyi lähes ennallaan aina 1980-luvun lopulle asti. Tällöin Suomen tuloerot olivat pienimmät Oecd-maiden vertailussa.

1990-luvun alun jälkeen tuloerot ovat maassamme alkaneet kasvaa. Vaikka tuloerot Suomessa edelleen ovatkin muihin, varsinkin anglosaksisiin, maihin verrattuna melko matalalla tasolla, niin niiden muutosnopeus on huomattava. On myös huomattava, että tuloerot eivät ole aiemmin kasvaneet maassamme yhtä nopeasti sinä aikana kuin niistä Suomessa on luotettavaa tietoa saatavilla. Mikäli viime vuosikymmenen aikana alkanut eriarvoistuminen jatkuu pitkään, niin Suomikin saattaa pian yltää muiden eurooppalaisten maiden tasoille tuloeroissa. En ainakaan itse pidä tällaista kehitystä suotavana.

Tuloerojen muutosta ei Suomessa vielä tunnuta pidettävän kovin huolestuttavana, mutta siinä vaiheessa, kun tuloerot aiheuttavat huolta laajemmissa poliittisissa piireissä, saattavat keinot eriarvoisuuden taltuttamiseen olla vähissä. Niinpä mielestäni kaikki sellaiset verotukselliset

muutokset, joilla tuloerojen kasvua yhteiskunnassamme voidaan hillitä, ovat tarpeen ja perusteltuja. Tällaisena näen myös ed. Stenius-Kaukosen esityksen.

Toiseksi muutama sana työllisyysnäkökulmasta.

Korkeaa verokiilaa pidetään yhtenä työllistämisen esteenä. Verokiilassahan on kysymys työnantajalle työn teettämisestä aiheutuvan kokonaiskustannuksen ja työntekijän saaman nettoansion välisestä suhteesta. Verokiilan keskeiset komponentit ovat sosiaalivakuutusmaksut, tuloverotus ja kulutukseen kohdistuva verotus. Eri tahot ovat suhteellisen yksimielisiä siitä, että työllisyyden parantamiseksi verokiilan alentaminen on toivottavaa. Se ei ole kuitenkaan helppoa, koska verokiilan alentamisella on suora yhteys julkisen sektorin tuloihin. Niinpä kun tuloverotusta kevennetään, mihin muun muassa ed. Kuoppa viittasi, on oleellista veronkevennysten kohdennus. On tärkeää, miten ne vaikuttavat työn hintaan ja kokonaiskysyntään. Kysynnän osalta on oleellista, että kotitaloudet eivät lisää säästämistään, vaan kuluttavat saamansa verohelpotukset. Todennäköisesti tämä tapahtuu parhaiten, jos helpotukset suunnataan pieni- ja keskituloisille kotitalouksille.

Vaikka kunnallista ansiotulovähennystä on korotettu, kuten ed. Stenius-Kaukonen aloitteessaan toteaa, niin työllisyysnäkökulmasta kohdennus tuloskaalan alapäähän olisi voinut olla suurempikin, mutta siihen ei ole löytynyt eduskunnassa riittävää poliittista tahtoa. Työllisyysnäkökulmasta verokevennysten lisäksi myös sosiaalivakuutusmaksut, erityisesti niiden porrastaminen, sekä arvonlisäverokannan alentaminen olisivat perusteltuja. Näissä asioissa ei kuitenkaan edistysaskeleita ole kyetty ottamaan. Emmehän me saaneet aikaan edes arvonlisäverokokeilua.

Summa summarum: pidän sekä tulonjako- että työllisyysnäkökulmasta ed. Stenius-Kaukosen aloitetta kunnallisverotuksen perusvähennyksen korottamisesta sekä mielenkiintoisena että perusteltuna. Mutta, arvoisa puhemies, haluan tässä yhteydessä kuitenkin muistuttaa yhdestä seikasta. Silloin, kun tehdään kunnallisverotuottoa alentavia muutoksia, onpa sitten kyseessä perusvähennys tai ansiotulovähennys, on menetykset kompensoitava kunnille täysimääräisesti. Näin ei valitettavasti menneinä vuosina ole tehty. Mielestäni tämä koskee myös hallituksen nyt kaavailemaa ansiotulovähennyksen korottamista.

7 **Lauri Kähkönen /sd:** Arvoisa puhemies! Lakiteknisesti ed. Stenius-Kaukosen lakialoitteella on merkittävä vaikutus ennen kaikkea kuntatalouteen. Lakialoitteessa esitetään perusvähennyksen korottamista 14 000 markkaan. Itse olisin maltillisempi. Inflaatiotarkistus on ihan kannatettava, olisiko summa 10 000 markkaa tai jotakin muuta. Perustelen sitä sillä, niin kuin ed. Kallio juuri totesi, että täällä aiemmissa puheenvuoroissa unohdettiin kuntatalous. Kuntien liikkumavara taloudellisesti on hyvin erilainen. Viittaan tuloveroprosentteihin, keskimääräiseen tulotasoon, työllisyyteen, työttömyyteen, arvonlisäveron takaisinpalautusjärjestelmään jne.

Ed. Stenius-Kaukonen ja Kuoppa puhuivat juuri kaikkein heikoimmassa asemassa olevien ihmisten tilanteesta, ja tätä kautta sitä voidaan parantaa. Mutta mielestäni tasapuolisinta olisi, että kaikki Suomen kunnat, tai valtio paremminkin, osallistuisivat siihen päivärahojen nostamisen kautta. Tätä kautta tämä vaikuttaa erittäin epätasaisesti Suomen kuntiin. Juuri niihin kuntiin, jotka ovat taloudellisesti heikoimmassa asemassa, ansiotulovähennyksen korottaminen puree eniten. Mutta periaatteessa kannatan kyllä tätä.

8 **Marjatta Stenius-Kaukonen /vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen pahoillani, että en puhunut tästä, mutta kello näytti niin monta minuuttia kuluneen, että katsoin viisaammaksi lopettaa.

Ed. Valppaan kanssa keskustelimme jo ennen istuntoa tästä asiasta. Ed. Valpas puhuu varmasti, tiedän sen, tästä myös kuntatalouden kannalta. Olen täsmälleen samaa mieltä ed. Kähkösen kanssa siitä, että tämä pitää korvata kunnille. Valtion tulee ottaa vastuu tästä. Pidän kyllä oikeampana tapana sitä, että verotusta kevennetään. Perustelin sitä aiemmin jo myös kannustavuusnäkökulmasta. Verotettavan tulon alarajaa pitäisi nostaa paljon enemmän, ja valtion on huolehdittava työllisyys- ja työvoimapolitiikasta ja tätä kautta vietävä tätä eteenpäin.

Tämä ei pyri olemaan viimeinen sana, että pitää tehdä juuri näin. Totesin jo puheenvuorossani, että myös ansiotulovähennys on käyttökelpoinen tapa, tai mikä muu tapa tahansa, joka tuo ratkaisun tähän perusongelmaan, että kaikkein pie-

nituloisimmat ovat jääneet kaikkein heikoimmalle eivätkä ole saaneet toimeentuloonsa korotuksia.

[9] **Mikko Kuoppa /vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun uusi kunnallisverotuksen ansiotulovähennys 97 astui voimaan, siinähän kävi niin, että työttömien verotus kiristyi, kun vähennys heiltä poistettiin, ja työssä olevien verotus jonkin verran lieveni. Työttömät joutuivat tavallaan maksamaan kunnille sitä tulonmenetystä, kun ansiotulovähennys heiltä poistettiin, joka muutoin syntyi. Tietenkin työttömien osuus siitä kuitenkin oli hyvin pieni.

Olen siitä samaa mieltä, että kuntien talouden kannalta on kunnille korvattava, jos kunnallisverotuksen ansiotulovähennystä tai perusvähennystä nostetaan, että kunnat eivät menevät tulojaan. Nythän on, jos oikein muistan, noin 300 miljoonan markan aukko syntymässä, jos tätä ei korvata kunnille, kun tulee ansiotulovähennyksen korotus. Näin ollen kuntien asema edelleenkin vaikeutuu, ja se tietenkin vaikuttaa myös kuntien palvelujen tarjontaan. Siitä olen samaa mieltä, mutta haluan muistuttaa, että silloin, kun tämä lakimuutos tuli, se nimenomaan kiristi työttömien verotusta.

[10] **Lauri Kähkönen /sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Todella verolait, jotka ovat tulossa eduskuntaan, aiheuttavat tavallaan 330 miljoonan korvaustarpeen kunnille. Sen mukaan, mitä julkisuudessa on esille tullut, ne tavat eivät kunnille sitä korvaa. Tämä on aina hyvin problemaattista, että todella jokaiselle kunnalle todelliset menetykset voidaan korvata. Siksi juuri tähdensin muutakin mahdollisuutta. Jos ja kun tässä kunnille tulee täysi kompensaatio, ehdottomasti olen tämän esityksen kannalla. Pääasia, että tavalla tai toisella kaikkein heikoimmassa asemassa olevien tilanne paranisi.

[11] **Unto Valpas /vas:** Arvoisa rouva puhemies! Eriarvoisuus on valitettavasti lisääntynyt maassamme, aivan niin kuin täällä on todettu useissa puheenvuoroissa, ja onhan tämä näytetty selkeästi myös tilastojen valossa. Näin on käynyt myös alueellisesti muun muassa siten, että työttömyys on eräillä alueilla aivan liian suuri. Eriarvoisuutta tietenkin lisäävät suuret tuloerot, jotka ovat jatkuvasti kasvaneet. Tässä työttömät ovat kyllä olleet menettäjiä. He ovat jääneet muiden jalkoihin.

Muun muassa Raahen seutukunnassa työttömyys on tällä hetkellä lähellä 20:ta prosenttia, eikä se ole viime vuosina kovin merkittävästi alentunut. Tämä on mielestäni seurausta nykyisestä kasvukeskuksiin painottuvasta aluepolitiikasta. Näyttää siltä, että tässä työttömät ovat myös täysin unohtuneet, kun kasvukeskuksissa työttömyys ei aina ole niin korkealla tasolla kuin tietyillä alueilla.

Työttömät eivät ole kovin paljon saaneet. Ainoa korotus, niin kuin tässä tuli jo esille, työttömille, jotka ovat olleet pelkän peruspäivärahan varassa, joka on tälle vuodelle ajateltu, on vain yksi markka. Tämä ei ole oikein, koska monille tulonsaajaryhmille on saatu aikaan kuitenkin jonkinlaisia korotuksia tai verohelpotuksia. Tilanne voitaisiin korjata laajentamalla kunnallisverotuksen ansiotulovähennystä koskemaan myös työttömiä ja muita ansiotulon saajia. Näin myös työttömät pääsisivät verohelpotusten piiriin.

Arvoisa puhemies! Aivan niin kuin ed. Marjatta Stenius-Kaukonen totesi, olemme ryhmässä miettineet, mitä tästä seuraa kuntien taloudelle. Kunnille tästä aiheutuvat veronmenetykset on korvattava siten, etteivät kunnat joudu tämän muutoksen seurauksena entistä suurempiin vaikeuksiin. Varsinkin niillä alueilla, joilla työttömyys on suuri, kunnat menettäisivät paljon. Kun siellä on vaikeutta jo muutenkin, asia on hoidettava sillä tavalla, että kun valtion taloustilanne on parantunut ja esimerkiksi polttoaineen arvonlisäveron tuotto on paljon arvioitua suurempi johtuen polttoaineiden kohonneista hinnoista, valtiolla olisi nyt mahdollisuus tehdä oikeutta kunnille ja sitä kautta myös työttömille.

[12] **Pentti Tiusanen /vas:** Arvoisa rouva puhemies! Ed. Marjatta Stenius-Kaukosen lakialoite on erittäin hyvä. Tuen ja kannatan sitä. Se on aivan oikean suuntainen.

Täällä viitattiin kuntien kompensaatioon ja siihen, miten se milloinkin toimii. Mielestäni ainakaan nyt ajateltu kompensaatio — viittaan tuohon 300 miljoonan markan verotulojen vähenemiseen, joka pohjautuu jo päätettyyn ansiotulovähennyksen kohottamiseen — ei ole oikean laatuinen. Kompensaatiotahan tavoitellaan nimenomaan terveyden- ja sairaanhoidon maksujen korotuksen kautta. Ei voi ajatella, että sairaat tervehdyttävät kunnan taloutta.

Mutta ajatus ed. Marjatta Stenius-Kaukosen lakialoitteessa on varsin oikea, nimenomaan kaikkein huonoimmassa asemassa olevien ihmisten tilanteen auttaminen eli niiden, joita ansiotulovähennys ei koske, eläkkeellä olevien pieneläkeläisten, työttömien jne. Toivottavasti asia etenee.

13 **Veijo Puhjo /vas:** Arvoisa puhemies! Ed. Stenius-Kaukosen aloite tuloverolain muuttamiseksi siten, että kunnallisverotuksessa perusvähennystä nostettaisiin 8 500 markasta 14 000 markkaan, on mielestäni erittäin tervetullut siinä mielessä, että se vastaa myös jollakin tavalla vähimmäisyhdenvertaisuutta kansalaisten kesken ja on pieni korjaus siihen suuntaan.

Kuten hallitusohjelmassakin mainitaan, verohelpotuksia on ollut tarkoitus jakaa kansalaisille 10—11 miljardin markan arvosta hallituskauden aikana, mutta virallisista verotilastoista näkyy, että verohelpotusten kohdentuminen on kovasti epäoikeudenmukainen. Toissa vuodelta, vai oliko se kolme vuotta sitten, todettiin, että yli 200 000 markkaa ansaitsevien käteenjäävät tulot olivat nousseet 15 prosenttia. Silloin alle 50 000 markkaa ansaitsevien tulot keskimäärin pienenivät ja alle 100 000 markkaakin ansaitsevien tulot olivat suunnilleen samalla tasolla, ehkä hieman pienemmät kuin aiemmin. Viimeisimmän tilaston mukaan vuodelta 98 jopa 125 000 markkaa ansaitsevien tulotaso on keskimäärin laskenut.

Jos otetaan huomioon, että pitäisi antaa verohelpotuksia vähemmän ansaitseville, tulotason olisi tietenkin luonnollisesti luullut nousevan. Tietysti mainituissa tilastoissa on pientä harhaa sen takia, että tulotaso on noussut ja kansalaiset ovat nousseet astetta korkeamman tulotason luokkaan. Siinä mielessä tilastot eivät ole aivan suoraan luettavissa sellaisina kuin ne ovat silmin nähtävissä.

Ed. Stenius-Kaukosen aloitteessa mainitaan myös se, että kunnallisessa ansiotulovähennyksessä on selvää epäoikeudenmukaisuutta. Viime kaudella, kun tulkintaa kunnalliseen ansiotulovähennykseen muutettiin, perustuslakivaliokunnassa ei asiaa saanut mitenkään kääntymään siihen suuntaan, että ansiotuloksi laskettaisiin kaikki tulot eikä pelkästään palkkatulot. Se johti tietysti sellaisten henkilöiden veron kiristykseen — vaikka sanottiin, että verot eivät kenelläkään kiristy — jotka saavat mitä tahansa sosiaaliturvaa, koska heiltä poistui kunnallinen ansiotulovähennys.

Sinänsä ansiotulovähennystä on parannettu, mutta mielestäni sen korjaus on lähtenyt täysin väärästä päästä. Kun ansiotulovähennyksen yläraja on nostettu, olisi pitänyt lähteä siitä päästä, että nosto olisi ollut maltillisempi ja mieluummin sen lisäksi olisi siirretty kaikki tuloa saavat henkilöt ansiotulovähennyksen piiriin. On tietysti vaikea arvioida, minkälainen linja tulevaisuudessa on, kehitetäänkö ansiotulovähennystä kaikille hyödylliseksi vai saadaanko perusvähennystä korotetuksi, mutta joka tapauksessa niillä tulotasoilla, joita tämä koskee, ongelma on niin kiperä, että johonkin tulokseen olisi päästävä. Mikäli tulokseen päästään, olen sitä mieltä, että itsestäänselvää on, että kunnille aiheutuva tulovähennys kuuluu valtion korvata.

Toivon, että valiokuntakäsittelyssä ed. Stenius-Kaukosen aloite saa myönteisen vastaanoton.

14 **Marjatta Stenius-Kaukonen /vas:** Arvoisa puhemies! Pyysin vastauspuheenvuoron ed. Puhjon puheenvuoron johdosta, tai lienee parempikin pyytää varsinainen puheenvuoro. Tämä liittyy kuntien tilanteeseen.

Kuten puheenvuorossani totesin, toimeentulotukiasiakkaista puolet on työttömiä ja näiden kohdalla toimeentulotukimenot pienenevät, koska käytännössä työttömät itse eivät tästä hyödy, ainoastaan kunnan toimeentulotukimenot pienenevät. Sitä kautta kunnat hyötyvät ja sitä kautta aloite tällaisenaankin tuo kunnille hyötyä.

Haluaisin lopuksi tuoda esille sen seikan, kuinka kauan aikaa ihmiset joutuvat olemaan työmarkkinatuella, aivan konkreettisen esimerkin. Meillä on työttömyyseläkkeeseen tehty sääntö, että pitää olla 5 vuotta viimeisen 15 vuoden aikana ollut työssä. Nyt on useita juuri 60 vuotta täyttäneitä henkilöitä; he ovat jääneet työttömiksi 15 vuotta sitten tehtaan konkurssin johdosta. Tämä on tavanomaista. Vaikka 80-luvun puolivälissä oli hyvä aika, siitä huolimatta tekstiili-, vaatetus-, kenkä- ja moni muu tehdas meni konkurssiin. Silloin oli vielä velvoitetyö: puoli vuotta työtä, vuosi työttömänä jne. Kun he täyttivät 53 vuotta ja kuukauden, he olivat siihen aikaan, vuosina 93—94, työttömyyseläkeputkessa sen ajan sääntöjen mukaan. Nyt, kun sääntöä muutettiin, täyttäessään 60 vuotta he eivät saakaan työttömyyseläkettä. Heillä on viiden vuoden putki edessä pelkällä työmarkkinatuella. Pi-

dän sitä todella kohtuuttomana ja toivon, että pystymme tähän löytämään ratkaisun.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

14) Laki tuloverolain 69 §:n muuttamisesta

Lähetekeskustelu
Lakialoite LA 196/1999 vp (Juhani Sjöblom /kok ym.)

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

Keskustelu:

[1] **Juhani Sjöblom /kok:** Arvoisa puhemies! Lakialoite on syntynyt käytännön ongelman ratkaisemiseksi. Kyse on hyvin yksinkertaisesta asiasta, jonka verottaja on tehnyt vaikeaksi. Haluan valottaa asiaa hieman enemmän kuin lakialoitteeseen on kirjoitettu.

Työehtosopimuksessa on yleisesti mainittu työntekijän oikeus jäädä kotiin hoitamaan sairasta lasta. Sopimukseen sisältyy oikeus palkalliseen vapaaseen kolmeksi neljäksi päiväksi. Joskus vain työtilanne on sellainen, että työntekijä joutuu käytännössä sekä hoitamaan lastaan että tekemään työnsä. Joissain yrityksissä on havaittu, että tuolloin voitaisiin tilannetta helpottaa palkkaamalla apua kotiin ja tällä tavoin kaikki osapuolet olisivat tyytyväisiä.

Uudenmaan lääninverovirasto tulkitsi, että tällaisessa tilanteessa taloudellista etua ei synny työntekijöille, mikä on tosiasia. Hyödyn saa lapsi, jonka hoito paranee, kun hän saa itselleen hoitajan, joka ei tee muita töitä yhtä aikaa muualla tai jätä lasta yksinään kotiin. Uudenmaan lääninoikeus päätti kuitenkin, että työntekijä saa verotettavaa etua. On vaikea ymmärtää tähän muuta kuin lainsäädännöllinen syy. Viimeisin asiassa tehty päätös on syntynyt tänä vuonna, kun eräs yritys haki asiasta ennakkopäätöstä. Tällä kertaa Uudenmaan lääninverovirasto tulkitsi asian lääninoikeuden päätöksen mukaisesti. Perusteluissaan se vetoaa juuri kyseiseen tuloverolain 69 §:ään, jossa ei ole mainittu verovapaana henkilöstöetuna sairaan lapsen hoidosta syntynyttä kustannusta. Tämän vuoksi tulisi tuloverolain 69 §:ää muuttaa, kuten lakiehdotuksessa esitetään.

Lakialoitteessa on kyse käytännön politiikasta. Siinä yhdistyvät perheiden hyvinvointi ja yritystoiminnan joustavoittaminen. Kyse on varsinkin pienten ja keskisuurten yritysten ongelmasta. Yksikin päivä poissa töistä on vaikeaa silloin, kun työntekijä vastaa esimerkiksi yrityksen palkanmaksusta tai atk-ohjelman sisäänajosta. Tällöin työntekijä joutuu tekemään ratkaisun, josta kärsivät kaikki: hän voi jättää lapsen yksin kotiin muutamaksi tunniksi tai mennä illaksi töihin.

On huomattava, että lakiehdotus on vain mahdollisuus. Se ei siirrä vastuuta lastenhoidosta kenellekään ulkopuoliselle eikä pakota työntekijää töihin. Tässä asiassa tulee muistaa järjen käytön mahdollisuus. Etua käytettäisiin varmasti vain silloin, kun muita vaihtoehtoja ei ole.

[2] **Kari Uotila /vas:** Arvoisa rouva puhemies! Kun minunkin nimeni on tämän lakialoitteen alla, niin parilla sanalla toteaisin saman, minkä ed. Sjöblomkin. Tilanne tällaisessa tapauksessa on ihmeellinen, jos oikeus tulkitsee niin, että työntekijä saa tästä taloudellista etua, vaikka hän ei sitä saa, vaan tekee normaalisti työtään, kun sairaan lapsen hoitaminen on järjestetty niin, että työnteko on mahdollista. Minkäänlaista etua siitä ei voi syntyä. Tämän vuoksi minustakin lakialoite on tarpeellinen ja nostaa tällaisen käytännöllisen ja tärkeän asian tapetille.

[3] **Marjatta Stenius-Kaukonen / vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun tässä naisnäkökulmaa ei ole vielä tuotu esille, niin siitäkin katsottuna tämä aloite on perusteltu, kun naiset useimmiten ovat niitä, jotka jäävät lasta kotiin hoitamaan, ja ovat useimmiten varmasti yrityksissä myös niitä, jotka esimerkiksi laskevat palkkoja. Toivoisi tietysti, että miehetkin voisivat enemmän osallistua sairaan lapsen hoitoon, mutta en esitä tätä asiaa sen vuoksi, että vastustaisin aloitetta, vaan toin sen muuten esille.

Tällaisia käytännön epäkohtien korjaamisia lakialoitteiden kautta pitäisi eduskunnassa viedä enemmänkin eteenpäin. Me havaitsemme käytännössä monia ongelmia, jotka elävässä elämässä tuovat elämälle vieraita käytäntöjä.

[4] **Pekka Vilkuna /kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Ed. Sjöblomin tekemä aloite on hyvin kannatettava siinäkin mielessä, että nykyinen työelä-

mä vaatii joustavuutta ja nopeita ratkaisuja ja tietynlaista sitoutumista. Todellakaan tässä ei ole hyödyntavoittelusta eikä kenenkään edun menettämisestä kysymys. Tällä vain joustavoitetaan ja tehdään enemmän mahdollisiksi joustavan työelämän liikkeet. Kannatan tätä ja toivon aloitteelle erittäin myötämielistä ja nopeaa käsittelyä.

5 **Raimo Vistbacka /ps:** Arvoisa puhemies! Toistamatta sitä, mitä edelliset edustajat totesivat lakialoitteen järkevyydestä, haluaisin todeta sen, että kun tämä nyt menee valiokuntaan, niin tässä talossa muutettaisiin pikkasen sitä käytäntöä ja menettelyä, jonka me itse olemme täällä luoneet. Periaatteessahan edustajan lakialoitetta ei oteta käsittelyyn nimenomaan valiokunnassa kuin harvoin. Tällaisissa tilanteissa, kun on selvä ongelma, ikään kuin tulkinnallinen aukko laissa, minun mielestäni tällainen pieni muutos voitaisiin riippumatta siitä, edustaako lakialoitteen laatija eli ensimmäinen allekirjoittaja oppositiota vai hallituspuoluetta, ottaa esiin valiokunnassa, koska vaikka ongelma myönnetään, niin jos ratkaisu tulee hallituksen kautta, se saattaa viipyä hyvin pitkään. Monta muuta saman suuntaista ratkaisua tehdään, koska tämä on ikään kuin ennakkopäätös.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

15) Laki tuloverolain 105 a §:n muuttamisesta

Lähetekeskustelu
Lakialoite LA 1/2000 vp (Esko-Juhani Tennilä /vas ym.)

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

Keskustelu:

1 **Mikko Kuoppa /vas:** Arvoisa puhemies! Ed. Tennilän nimissä jätetty lakialoite koskee samaa asiaa eli työttömien verotusta, työttömien oikeutta saada kunnallisverotuksessa ansiotulovähennys. Siinä mielessä keskustelua on tästä käyty jo siltä pohjalta, että työttömien verotuskohtelu pitäisi siinä mielessä yhdenmukaistaa, että myös työttömyysturva olisi sellaista tuloa, jossa nämä vähennykset tulevat. Heidän verotustaan voitaisiin sitä kautta lieventää. Kuten jo aikaisemmin tänään olen täällä todennut, ei ole kovin järkevää, että ensin pieniä työttömyyskorvauksia verotetaan ja sen jälkeen työttömät joutuvat tämän vero-osuuden hakemaan kunnallisena toimeentulotukena. Kun työttömyysturvaa ei ole riittävästi korotettu, edes verohelpotuksella voitaisiin heidän toimeentulonsa turvata. Näin ollen olisi paikallaan, että lakialoite, joko tämä tai aikaisemmin käsittelyssä ollut ed. Stenius-Kaukosen lakialoite, tulisi käsiteltyä ja hyväksyttyä niin, että työttömien verotuskohtelu lievenisi siitä, mitä se nykyisin on.

2 **Lauri Kähkönen /sd:** Arvoisa puhemies! Ed. Tennilän aloitteessa lukee, että kunnallisverotuksessa verovelvollisen puhtaasta ansiotulosta eläketuloa lukuun ottamatta myönnettäisiin tämä ansiotulovähennys. Verottajan näkökulmastahan tähän ei ole esteitä, mutta tässä muodossaan tämä laajenisi huomattavasti. En tiedä, huomioivatko aloitteen allekirjoittajat sitä, että tämä koskisi silloin myös arpajaisvoittoja, eri palkintoja, metsän puhdasta ansiotuloa — pinta-alaverotuksen puolella on vielä kolmasosa metsänomistajista — joitakin vakuutussuorituksia, tarkoitan vahinkovakuutuskorvauksia, jne. Tässä muodossa en tätä kannata, mutta toinen on tilanne, jos tähän tulee lisärajoituksia ja tällä tavalla heikommassa asemassa olevien oloja parannetaan. Viittaan myös siihen, mitä puhuin päivärahojen korottamisesta, mutta todella tähän tulisi tulla täsmennyksiä.

Samalla pidän tärkeänä edelleen kompensaatiota kunnille, jos ja kun tämä toteutuu. Viittasin kuntien erilaiseen taloudelliseen tilanteeseen. En toista niitä perusteita. Tässäkin ehdotonta olisi kunnille täysimääräinen korvaaminen.

Mutta todella vielä kerran sanon, että aloitetta ei tässä muodossa tulisi hyväksyä, koska mukana on paljon muitakin ansiotuloja, jotka pitäisi erottaa pois.

Ed. Tennilä merkitään läsnä olevaksi.

---

[3] **Kari Uotila /vas:** Arvoisa rouva puhemies! Tietämättä, mitä täällä on keskusteltu ed. Stenius-Kaukosen lakialoitteen pohjalta, totean, että tulonjaon osalta meillä on tapahtunut kaksi asiaa, jotka ovat tehneet tulonjaosta epäoikeudenmukaisen. On tehty niin sanottu funktionaalinen tulonjako pääomatulojen ja muiden tulojen välillä. Ne tuloerot ovat kasvaneet. Pääomatuloilla elävät ovat, niin optiomiljonäärit kuin muutkin, rikastuneet hyvin paljon. Muiden tulojen osalta on myös tapahtunut tuloerojen kasvua, eli kun kannustavuuden nimissä ansiotulovähennys eli kannustinvähennys kohdistettiin vain ansiotuloihin, silloin ansiotulojen asema suhteessa muihin tuloihin ja tulonsiirtoihin, kuten työttömyysturvaan, parani. Tällä tavalla tuloerot ovat kasvaneet myös näiden tulomuotojen kesken. Tämä on epäoikeudenmukainen suunta, jos sitä tarkastellaan ihmisten toimeentulon näkökulmasta. Voisi sanoa, että liiallisen kannustavuuden jalkoihin on jäänyt tulonjaon oikeudenmukaisuuden periaatteen toteuttaminen, ja tässä suhteessa pitäisi kyllä tämän lakialoitteen suuntaisesti veroratkaisuja tehdä myös niin, että siitä hyötyisivät muutkin kuin ansiotuloja saavat.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan ensimmäinen varapuhemies Anttila.

---

[4] **Esko-Juhani Tennilä /vas:** Rouva puhemies! Tasavallan presidentti käytti eduskunnan kokoontuessa valtiopäivien avajaisissa mielenkiintoisen ja tärkeän puheenvuoron, jossa hän toi esille sen, että vaikka talouskasvu on nopeata, siitä eivät nyt kuitenkaan hyödy kaikki, vaan tuloerot ovat lähteneet selvään kasvuun. Minusta oli tärkeätä, että noin merkittävältä taholta otettiin esille tämän yhteiskunnallisen tilanteen keskeisin epäkohta. Myös valitun presidentin Tarja Halosen vaalikampanjassa oli aivan keskeisesti esillä juuri kysymys hyvinvointivaltiosta, joka idealtaan lähtee siitä, että valtio turvaa toimillaan kaikille kansalaisille kohtuullisen toimeentulon, kerää riittävästi yhtäältä veroja ja hoitaa niin, että kaikki pärjäävät, pitää yllä sosiaaliturvaa, ottaa vastuuta työllisyydestä jne.

Tulopoliittista ratkaisua ei tällä kierroksella syntynyt, mutta eräänlainen tupo tässä on kuitenkin ollut tekeillä. Sen ideana ovat olleet tietyn suuruiset palkankorotukset ja sitten veroratkaisu. Nythän on lähdetty aika keskeisesti siitä, että nimenomaan ansiotulovähennystä verotuksessa korotetaan. Tämä tietysti antaa pienipalkkaisille työntekijöille lisää rahaa käteen.

Nyt tullaan sitten tulonjakokysymykseen. Nyt ei kuitenkaan olla antamassa verohelpotusta niille, jotka sitä kipeimmin tarvitsevat, eli työttömille tai opiskelijoille tai sairauspäivärahalla oleville, koska ansiotulovähennyksen saajien ryhmästä nämä pienituloisimmat ryhmät poistettiin vuonna 1997 tehdyllä hallituksen ja sitten eduskunnan äänestyspäätöksellä. Tämä on selkeä epäkohta, se on suoranainen vääryys, ja tähän asiaan on nyt syytä kyllä vakavalla mielellä puuttua ja lähteä tämä epäkohta korjaamaan.

Lakialoitteessani siis esitän, että ansiotulovähennys annetaan myös niille, jotka eivät ole varsinaisessa palkkatyösuhteessa, vaan ovat vaikkapa juuri työttöminä tai opiskelevat tai ovat sairauspäivärahalla, eli palataan aikaisempaan käytäntöön. Nyt tämä tuloerojen kasvu, joka on todettu todella korkealtakin taholta, on selvästi seurausta myöskin tästä rakenteesta, joka tietoisesti mielestäni on otettu lainsäädäntöön. Halutaankin tehdä eroa. Mutta me emme halua. Me haluamme, että myös kaikkein pienituloisimpia täytyy mennä vastaan.

Hallitushan lähtee periaatepäätöksessään siitä, että ansiotulovähennys korotetaan täydeltä osaltaan 8 600 markasta 9 800 markkaan. Tämän edun pitää tulla myös työttömille. Se on meidän selkeä, ehdoton ja päättäväinen kantamme. Jos ja kun se näin menee, se tietää peruspäivärahalla olevalle työttömälle 55 markan lisätuloa kuukaudessa, ansiosidonnaista saaville noin 130 markkaa kuukaudessa. Tältäkin osin on tietysti jo eroa olemassa, mutta kuitenkin se 55 markkaakin sille kaikkein surkeimmalla päivärahalla olevalle on jotakin, vaikka voidaan sanoa, että eihän se missään tunnu. On se jotakin, noissa tuloissa nimittäin jokainen kymppikin on jo tärkeä. Se pitää tässä eduskunnassa tiedostaa.

Kysymys on sekä oikeudenmukaisuudesta että tarpeesta, joka pienintä päivärahaa saavilla työttömillä selvästi on. Työttömyysajan peruspäivärahahan on surkean pieni niin kuin työmarkkinatukikin, ja se ilman muuta ylipäätään on yksi epäkohta, johon täytyy seuraavan budjettikierroksen yhteydessä puuttua. Korotuksia pitää ruveta tulemaan juuri työttömien peruspäivärahaan ja

työmarkkinatukeen ja muihinkin pienimpiin etuuksiin, mutta nyt pitää hoitaa tämä veroasia niin, että menemme edes samalla linjalla työttömienkin osalta.

Rouva puhemies! Kauniit puheet on pidetty niin eduskunnan avajaisissa kuin vaalikentilläkin. Nyt on tekojen aika. Vasemmistoliiton eduskuntaryhmä ei varmasti tule ainakaan yksimielisesti hyväksymään sitä, että työttömät jätetään osattomiksi nyt kun veroratkaisuja tehdään. Toivon, että tämä viesti menee muihinkin hallitusryhmiin, niin että valiokuntatyöskentelyssä jo lähdetään tätä asiaa korjaamaan. Lakialoitteet on tehty, täällä on tehty toisenlainenkin lakialoite siitä, että perusvähennystä korotetaan. On sinänsä aivan sama, miten tämä hoidetaan, mutta työttömillekin pitää tulla nyt verohelpotus ja siten edes pikkuisen lisää käteen kuukaudessa. Tämä on nyt meidän selvä kantamme.

[5] **Lauri Kähkönen /sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen ed. Tennilän kanssa aivan samaa mieltä, mutta tähdennän, että lakiesitys — tietysti meiltä terveiset menevät toivottavasti valiokuntaan — koskisi kyllä myös hyvin paljon sellaisia henkilöitä, jotka todella eivät ole pienituloisia. Toistan vielä: aloite koskisi arpajaisia, metsän puhdasta tuottoa jne., eli niitä ei ole ed. Tennilän aloitteessa suljettu pois. Totta kai kannatan aloitetta siinä mielessä, missä ensimmäinen allekirjoittaja asian esitti.

[6] **Esa Lahtela /sd:** Arvoisa rouva puhemies! Oikeastaan en lähde päällekkäisiä puhumaan ed. Tennilän kanssa, koska hän käytti hyvän puheenvuoron. Sen verran voisin jatkaa hänen puheenvuoroaan, että näen tämän sillä tavalla tärkeänä, kun on kysymys pienituloisista ihmisistä, jotka elävät peruspäivärahalla ja vähän yli sadan markan etuudella päivässä, että se kaikki ostovoima, joka heille voidaan antaa, tulee kulutukseen ja sitä kautta suoraan työllisyyteen. Sen takia, kun tehdään jatkossa veropoliittisia ratkaisuja, näkisin, jotta päinvastoin luovuttaisiin isotuloisten verohelpotuksista ja katettaisiin näitä pienimpiä tuloja, jotka näkyisivät suoraan suomalaisessa hyvinvoinnissa siten, jotta työllisyys paranisi ja ihmiset kaiken kaikkiaan voisivat paremmin.

Minusta pitäisi jatkossa päästä sellaiseen tilanteeseen, jossa peruspäiväraha tai työmarkkinatuki, millä nimellä se onkin tämä 122 markkaa päivässä, on verotonta tuloa. On järjetön juttu, että ensin maksetaan tuloa ja sitten siitä vielä peritään veroa, jos ihmisellä ei ole muuta tuloa kuin työmarkkinatuki. Meidän pitäisi osata mitoittaa veropolitiikka sillä tavalla. Katsotaan nyt, missä vaiheessa rahkeet ja tahto riittävät, rahkeethan jo riittäisivät, jos meiltä löytyisi poliittinen tahto ja usko. Jos tämä vasemman laidan porukka voisi siitä päättää, niin todennäköisesti se tahto löytyisi vaikkapa ensi budjettikierroksella.

[7] **Esko-Juhani Tennilä /vas:** Rouva puhemies! Minusta on varmasti niin, että voi olla näissä lakialoitteissa aina täsmentämisiä, mutta periaatelinja tässä kuitenkin on esitetty: myös työttömille verohelpotus. Siitä emme tule tinkimään. Mitä tulee siihen, pitäisikö lähteä koko veroratkaisua purkamaan, sitä en pidä realistisena. Realistisena pidän sitä, että vasemmisto painaa läpi sen, että myös työttömät saavat jatkossa saman verokohtelun ansiotulovähennyksen osalta kuin muut palkansaajat.

Kun äsken vetosin sekä istuvaan presidenttiin että valittuun presidenttiin, niin toistan vielä heidän perimmäiset kantansa ihan viime ajoilta. Ahtisaari: "Sitäkin huolestuttavampaa on havaita syrjäytymisen ja kansan eriarvoisuuden lisääntymisen merkkejä juuri taloudellisen nousun vaiheessa." Näin siis presidentti avasi valtiopäivät. Valittu presidentti Halonen vaalipuheessaan: "Olisi hyvin vaikea perustella välinpitämättömyyttä syrjäytyneitä, huono-osaisia ja keskeistä pitkäaikaistyöttömyysongelmaa kohtaan".

Puheet on pidetty. Niille on saatu tuki. Niillä on voitettu vaalit, näillä hyvinvointivaltion puheilla. Nyt on tekojen paikka, ja me tulemme omalta osaltamme tekemään kaikkemme, että myös työttömiä kohdellaan nyt oikeudenmukaisesti.

[8] **Mauri Pekkarinen /kesk:** Arvoisa puhemies! Kuuntelin käytyä keskustelua osin työhuoneessani ja osin täällä salissa. Minusta tässä on paljon aineksia, joiden pohjalta mieluusti haluan muutamalla sanalla keskusteluun osallistua. Lakialoitteesta tähän tapaan käytävä keskustelu on tietysti vähän harvinaisempaa, mutta minusta kysymys on periaatteellisesti aika tärkeästä asiasta, mitä ed. Tennilä lakialoitteellaan takaa ajaa.

Lähestyn ed. Tennilän aloitetta siitä samasta näkökulmasta, mihin ed. Tennilä äskeisen vastauspuheenvuoronsa päätti. Keskustelu hyvinvointiyhteiskunnasta oli nimittäin käydyissä pre-

sidentinvaaleissa toistuvasti esillä. Kovin syvälle minun mielestäni tuohon teemaan ei totisesti noissa vaaleissa taidettu päästä. Varsinkin Tarja Halonen julistautui mieluusti hyvinvointiyhteiskunnan puolustajaksi. Hyvä niin. Mielestäni sietää kuitenkin tässäkin tilanteessa tutkailla sitä, miten tuo julistus on sopusoinnussa kaiken sen kanssa, mitä maassa viime vuosien aikana on tapahtunut.

Tähän liittyy myös ed. Tennilän aloite. Se on pois siitä linjasta, mitä hyvinvointiyhteiskuntateeman ja -käsitteen alla olisi suonut ja soisi vaadittavan. Lapsilisien, päivähoidon, opintotuen, vanhusten- ja sairaanhoidon, pienehköjen eläkkeiden sekä monissa kunnissa jopa koulutoimen leikkaukset, yhteensä monien miljardien mittaiset, ovat olleet kovaa kajoamista hyvinvointiyhteiskunnan perustaan. Nämä leikkaukset ovat tapahtuneet samaan aikaan, kun maan talous on kasvanut ennätysvauhtia, kun rikkaat ovat rikastuneet nopeammin kuin kertaakaan ennen Suomessa ja kun veronkevennysten, joista tässä on kysymys, suurin antikin on mennyt juuri suurituloisimmille.

Ainespuut tällaiselle kasvulle, mitä taloudessa on tapahtunut, nehän rakensi koko kansa. Eivät vain ne, jotka nyt ovat saaneet siivuja. Siinä rakennustyössä ovat olleet mukana myöskin ne, jotka ovat nyt työttömiksi joutuneet ja eivät saa verokevennystä toisin kuin me, joilla ansioita on. Tämän uuden nousun rakennustyössä olivat myös monet työttömät ja ylipäänsä koko kansa. Yhteisesti vyötä kiristäen pantiin talouden perustekijät kuntoon, näinhän se oli, pelastettiin pankit ja muut talouden perusinstituutiot. Jollei näin olisi tehty, tämä nousu ei olisi tapahtunut.

Vuodesta 93 lähtien kasvu on ollut hyvä, keskimäärin 4 prosentin maisemissa. Menoleikkausten ja toisaalta kasvun ja veronkevennysten yhteisjälki näkyy tilastoissa tänään jo aika hyvin. Palautan tässä mieleen Tilastokeskuksen 22.12.1999, muutama viikko sitten siis, julkaisemat tulonsaajatilastot, jotka valottavat eriarvokehitystä, sanon näin: hyvinvointiyhteiskunnan alasajoa — sanon siis toisella termillä saman asian, omalla kielellään sen nämä tilastot tekevät. Suomessa on vuodesta 66 lähtien mitattu käytettävissä olevien tulojen kehitystä niin sanotulla Gini-kertoimella. Se kertoo tulojen plus tulonsiirtojen, niistä vähennettyinä, miinustettuna, verot, se kertoo tämän ilmiön eräänlaisesta keskihajonnasta, siitähän Gini-kerroin kertoo.

70-luvun loppupuolelle saakka kerroin pieneni, käytettävissä olevien tulojen erot supistuivat. Sen jälkeen erot vakiintuivat suurin piirtein ennalleen aina 90-luvun puoleenväliin saakka. Tätä samaa kehityskuvaa 90-luvun alkuun asti todistaa myös äskettäinen pohjoismainen yhteistutkimus Nordic social policy. Sen mittarein tullaan täsmälleen samaan tulokseen. Mutta vuosikymmenen puolenvälin jälkeen alkoi tapahtua. Tuon sanotun 22.12. päivätyn Tilastokeskuksen selvityksen mukaan, johon viittasin, vuosina 1994—98 tuloerot repeytyivät tuolla kertoimella mitattuna enemmän ja nopeammin kuin koskaan aikaisemmin. Kerroin nousi 0,20:sta 0,25:een. Muutaman vuoden aikana nousu oli nopeampi ja suurempi kuin koskaan aikaisemmin.

Myös tulonsaajadesiileittäin asiaa tarkastellen kuva on suurin piirtein samanlainen. Ylimmän desiilin osuus käytettävissä olevista tuloista oli 19,2 prosenttia vuonna 94, vuonna 98 se oli 21,8 prosenttia. Vastaavasti alimman tulonsaajadesiilin osuus supistui 5,1 prosentista vuonna 94 4,5 prosenttiin vuonna 98. Mikäli lasku jatkuisi viime vuosien malliin, alimman desiilin tulot ja tulonsiirrot loppuisivat kokonaan vuonna 2030 alkavalla vuosikymmenellä.

Arvoisa puhemies! Käytän vielä hetken aikaa ja kiinnitän huomiota siihen, että vielä eriarvoisemmaksi kehityskuva muuttuu, jos tarkasteluun otetaan varallisuussuureiden, erityisesti pörssinoteeratun varallisuuden, arvon kehitys viime vuosien Suomessa. Tammikuussa 95 pörssin päälistan meklari- ja otc-listan eli koko silloisen pörssin markkina-arvo oli Suomessa 190 miljardia markkaa. Viime perjantaina vastaava lukema oli 391,6 miljardia euroa eli noin 2 400 miljardia Suomen markkaa. Vuonna 95 tästä potista oli suomalaisomistuksessa 59,1 prosenttia eli noin 113 miljardia markkaa ja viime perjantaina enää 35 prosenttia, mutta markoissa 840 miljardia markkaa. Viidessä vuodessa näiden suomalaisomistajien varallisuus oli kasvanut noin 730 miljardilla Suomen markalla. Kannattaa muistaa, että Suomen bruttokansantuote on noin 700 miljardia markkaa.

Mitä tällä yritän hakea ja sanoa? Yritän sanoa ja hakea sitä, että suomalaisen hyvinvointiyhteiskunnan traditiossa ollut kirjoittamaton sääntö ei nyt toimi. Se sääntöhän on ollut, että silloin, kun kansantaloudessa menee heikommin, silloin kaikkien, ehkä pienituloisimpia lukuun ottamatta, on kiristettävä vyötään, mutta silloin, kun

kakku kasvaa, siihen kasvavaan kakkuun pitää olla oikeus ei vain niillä, jotka ovat työelämässä juuri sillä hetkellä, vaan koko muullakin kansalla pitää olla siihen oikeus.

Hyvät edustajatoverit, ja erityisesti arvoisa puhemies, haluan äsken kertomillani luvuilla sanoa vain sen, että tätä hyvinvointiyhteiskunnan ideaalia ei ole likimainkaan pystytty viime vuosien aikana toteuttamaan, ei sitten likimainkaan. Mikä on se johtopäätös, mitä tässä tarvittaisiin, se on pohdinnan paikka. Siihen tarvitaan meitä kaikkia. Omalta pienen pieneltä osaltaan se, mitä ed. Tennilä aloitteessaan esittää, on jotakin siltä suunnalta, mitä yhtenä toimena tavattoman monien muiden toimien kanssa tässä tarvittaisiin. Se ilmiö, sanoisiko, kansan varallisuuden ja myös kansan käytettävissä olevien tulojen näillä mittareilla mitattu eriytyminen, on sellaista vauhtia kulkeva tällä hetkellä, että sen jäljessä meistä kukaan ei tahdo kunnolla pysyä. Äsken kertomani lukemat ovat Tilastokeskuksesta, Helsingin Arvopaperipörssistä ja Arvopaperikeskuksesta saatuja lukemia.

[9] **Unto Valpas /vas:** Arvoisa puhemies! On hyvä, että työttömien asia puhututtaa. Todella, tekoja nyt tarvittaisiin. Näyttää siltä, että ainakin vasemmistoliiton ryhmän taholta tähän asiaan on kiinnitetty huomiota, kun kaksi aloitetta asian tiimoilta on saatu aikaan. Minusta ei ole oleellista se, onko näissä aloitteissa puutteita, vaan se, että pyritään löytämään, ja olen aivan varma että näistä löytyy, oikeudenmukainen ratkaisu sillä tavalla, että myös työttömät huomioidaan verohelpotuksissa. Kovin monia ei näytä tämä asia kiinnostavan. Varsinkaan oikeiston puolella ei näytä kovin monta edustajaa olevan paikalla, jotka asiasta olisivat kiinnostuneita. (Ed. S. Lahtela: On täällä kaksi!)

Ed. Pekkarinen puhui hyvinvointiyhteiskunnasta ja siitä, että olemme menossa huonompaan suuntaan. Ensinnäkään tämä yhteiskunta ei valitettavasti vielä ole kaikille mikään hyvinvointiyhteiskunta, vaikkakin monet asiat meillä ovat paremmin kuin monissa muissa maissa. Kyllä toisaalta massatyöttömyys syntyi Ahon hallituksen aikana. Silloinhan lähti liike siihen suuntaan, että eriarvoisuus syntyi. Näyttää siltä, että tämä kehitys vielä edelleen jatkuu, mutta kyllä se pantiin liikkeelle silloin, kun Ahon hallitus oli vallassa.

[10] **Esko-Juhani Tennilä /vas:** Rouva puhemies! Ed. Pekkarisen puheenvuoro sisälsi erittäin tärkeitä tietoja ja selkeitä faktoja. Luotan niihin täysin. Niistä näkyy se, että suomalaisessa yhteiskunnassa on menossa eriarvoisuuden kova kehitysvauhti, joka pitää lähteä katkaisemaan ja siihen pitää löytää voimat.

Mitä tulee vielä presidentinvaaliin, niin minusta siitä toisen kierroksen osalta muodostui erittäin mielenkiintoinen Halosen ja Ahon välillä. Siitähän ei tullut vaalikeskustelua EU:n tulevaisuudesta tai Nato-jäsenyydestä tai ulko- ja turvallisuuspolitiikasta ylipäätään, jota presidentti johtaa. Siitä tuli loppujen lopuksi asetelma hyvinvointivaltion puolesta tai sitä vastaan. Vaikka tämä ei ollut varmaankaan presidentinvaalien tarkoitus, tämä oli kuitenkin erittäin tärkeä keskustelu. Lopputulos on hyvin mielenkiintoinen. Se antaa nyt ainakin meille vasemmalla hyvää pohjaa lähteä painamaan tosissaan sen puolesta, että eriarvoisuuskehitys katkaistaan ja pysäytetään. Siinä tarvitaan todella monia toimia.

Se, mitä nyt esitetään, eli ansiotulovähennyksen käytännön muuttaminen aikaisemmaksi, eihän se ole iso askel, mutta onhan se kuitenkin selvä askel sekin, jos se halutaan ottaa, että nyt lähdetään korjaamaan niitä virheitä, jotka ovat vieneet tuloerojen kasvuun. On alettava pienestäkin joskus. Pienistä puroista se virta kasvaa. Niin se on kasvanut se eriarvoisuuden virtakin näistä käytännön päätöksistä, joita on tehty pitkin matkaa pikkuhiljaa. Lopputulos on juuri sellaiset kehityspiirteet, joita ed. Pekkarinen minusta erittäin hyvin kuvasi.

Minä odotan, että vasemmisto on nyt päättäväinen, ja toivon, että keskusta tukee lakialoitteessa esitettyä ideaa. Katsotaan, mikä se lopullinen muoto on. Niin kuin ed. Valpas sanoi, varmasti löytyvät ne täsmälliset muotoilut sitten, jos kerran tahto löytyy. Mutta katsotaan, löytyykö se tahto ensin.

[11] **Matti Kangas /vas:** Arvoisa rouva puhemies! Ed. Tennilä on tehnyt kannatettavan lakialoitteen kiinnittäessään huomiota työttömien eriarvoiseen verokohteluun.

Myös minä kiinnittäisin huomiota siihen, että Suomessa ovat ruvenneet tuloerot kasvamaan. Eihän siinä mitään, jos entistä enemmän ihmisiä ansaitsee paremmin, se on ihan hyvä asia, mutta kun nyt on yhä useampi jäämässä kelkasta pois.

Melkoinen osa kansalaisista ei pääse osalliseksi tästä jo monta vuotta kestävästä ennennäkemättömästä kansantalouden hyvinvoinnista. Viime vuonna tuli 40 000 uutta köyhää Suomeen, ja lasketaan, että heitä on yli 150 000. Näiden joukossa on varmaan paljon työttömiä, eläkeläisiä ja pätkätyöläisiä. Näistä meidän pitäisi pitää huolta ja huolehtia, että kaikki pääsevät osallisiksi taloudellisesta noususta.

Presidentinvaalikamppailusta sanoisin, että Halonen korosti muun muassa hyvinvointivaltion tärkeyttä ja kaikista ihmisistä huolehtimista tässä yhteiskunnassa. Ainakin tuleva presidentti on näitä asioita korostanut ja tulee todennäköisesti omassa työssään niitä korostamaan jatkossakin.

[12] **Kari Uotila /vas:** Arvoisa rouva puhemies! Ed. Pekkarisen pitkä ja perusteellinen puheenvuoro innoitti minut toiselle kierrokselle.

Kyllähän se totta on, että tulonjaossa on tapahtunut niitä muutoksia, joita ed. Pekkarinen totesi, mutta tapoja on monia. Tämä on hyvin kannatettava tapa, mitä tehdään niiden ihmisten verotukselle, jotka kaikkein vähiten tuloja saavat. Kysymys on silloin, kun puhutaan pääomatulojen kasvusta, myös yksinkertaisesti pääomatuloveroprosentista. Tässä tietysti tulee mieleen, millä tavalla keskusta suhtautui pääomaveron nostoon, joka sitten yhden prosenttiyksikön kokoisena toteutettiin, taisipa sitä vastustaa. Eli retoriikka on retoriikkaa ja tekoja tarvittaisiin myös silloin, kun puhutaan pääomaverotuksen ja yhteisöverotuksen tasosta.

Toisaalta kun on keskusteltu presidentinvaaleista ja niistä tehtävistä johtopäätöksistä, niin sekä kokoomuksen että keskustan suunnassa näkyy tehdyn johtopäätös, että presidentinvaalin tulos aiheuttaa paineen tiivistää yhteistyötä, rakentaa jopa yhteinen porvaripuolue. Rohkenenpa väittää, että pienituloisimpien, heikompituloisimpien aseman parantaminen ei varmaan parane niissä olosuhteissa, kun tiedämme, että nimenomaan kokoomus on se puolue, joka kannustavuuden nimissä on kaikkein koviten ollut kannattamassa tuloerojen kasvua jne.

[13] **Mauri Pekkarinen /kesk:** Arvoisa puhemies! Ed. Uotilalle ensinnäkin: Ed. Uotila varmaan muistaa, että eduskuntahan äänesti tämän sorttisesta esityksestä, mitä ed. Tennilän esitys nyt on, ei ihan samoilla lukemilla äkkikatsomalta, mutta saman sisältöisestä. Me vaadimme tämän suuntaista korjausta lakiin, mitä ed. Tennilä nyt esittää, erilaisilla numeroilla, mutta suunta oli selvästi tämä.

Mitä tulee pääomaverouudistukseen, mikä joulun alla täällä käsiteltiin, niin siinähän kysymys oli, että pääomaverokantaa esitettiin korotettavaksi kaikilta pääomatyypeiltä. Sehän oli hallituksen esitys, sen mukaanhan te täällä sen asian veitte läpi.

Minusta — nyt puhun henkilökohtaisesti — ei ole aihetta nostaa kaikkien pääomaverolajien osalta pääomaverokantaa. Henkilökohtaisesti olen sitä mieltä, että osinkotulojen osalta, liittyen juuri siihen, mitä äsken kerroin pörssin osalta, että osinkotulojen osalta näin olisi voitu menetellä, mutta vain niiden osalta. En pidä tarkoituksenmukaisena, että vuokratulojen tai pankkitalletusten, sikäli kun niistä vielä vähän korkoa maksetaan, tai vaikka metsänmyyntitulojen tai pienyritysten verokantaa olisi nostettava. Tämä oli henkilökohtainen kantani ja on edelleenkin täsmälleen sama.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

16) Laki kalastuslain 48 ja 64 §:n muuttamisesta

Lähetekeskustelu
Lakialoite LA 6/2000 vp (Raimo Mähönen /sd ym.)

Ensimmäinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään maa- ja metsätalousvaliokuntaan.

Keskustelu:

[1] **Raimo Mähönen /sd:** Arvoisa rouva puhemies! Esillä oleva lakialoite ei pyri itse asiassa muuttamaan minkään lain, sen enemmän yhteisaluelain kuin kalastuslainkaan, varsinaista asiasisältöä, paremminkin se haluaa selkiyttää muutamia käsityksiä, sanontoja ja ilmaisuja nimenomaan kahden pykälän osalta.

Miksi näin? Mikäli ja kun eduskunnassa tietysti oletamme, että kansalaiset noudattavat lainsäädäntöä, ymmärtävät mitä laissa on kirjoitettu,

se merkitsee sitä, että lain pitäisi olla mahdollisimman selkeäsanainen, yksiselitteinen ja lukijalleen ymmärrettävästi tulkittavissa. Tästä syystä olen halunnut lakialoitteella puuttua kahteen kalastuslaissa olevaan sanontaan, nimenomaan kalastuslain 48 ja 64 §:n sanaan.

Molemmissa pykälissä mainitaan tällä hetkellä kalastuslaissa sana "kalastuskunta": "kalastuskunnan tulee", "kalastuskunnan kokous" jne. Nyt kuitenkin eduskunnan käsittelyyn tulevassa yhteisaluelain sanamuodossa "kalastuskunta" ollaan jättämässä pois. Asia tulee esille maa- ja metsätalousvaliokunnassa ilmeisesti ensi perjantaina. Tästä syystä on paikallaan lakialoite, josta nyt puhutaan, ottaa tässä vaiheessa esille ja katsoa, mitä tuon ilmaisun selkeyden suhteen olisi tehtävissä.

Arvoisa puhemies! Sallittaneen, että luen lyhyen pätkän, siteerauksen, hallituksen esityksestä 198/1999 vp, joka, niin kuin totesin, tulee eduskunnan käsittelyyn aivan pikapäittäin. Yhteisaluelain 3 §:n perusteluissa sanotaan muun muassa näin: "Tämän vuoksi kalastuslakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että kalastuskunta erillisenä hallintoyksikkönä lakkaisi." Edelleen jatketaan vähän arvoituksellisesti: "Siten sama toimielin hoitaisi sekä yhteisaluelain että kalastuslain mukaiset tehtävät." Mutta sitten: "Kalastuskunnat ovat saavuttaneet vakiintuneen aseman ja ovat laajasti tunnettuja. Tästä syystä ja uudistuksen toteuttamisen helpottamiseksi säilytettäisiin kalastuskunta-nimi kalastuslaissa." Edelleen: "Yhteisaluelain 3 §:ään ehdotetaan lisättäväksi viittaus, jonka mukaan kalastuslaissa tarkoitettuna kalastuskuntana toimisi yhteisaluelain mukainen osakaskunta."

Vaikka olen yrittänyt selvittää tämän sisältöä vähän muidenkin kanssa, tässä on jotain hämärää ja ristiriitaisuutta jäänyt. Sen takia lakialoitteessa esitetään sanamuutokset kalastuslain 48 ja 64 §:ään. Toivon, että kysymys tulisi vakavasti otettavaksi valiokunnassa, niin pieneltä kuin se saattaa ehkä tuntuakin. Mutta tiedämme, että kalastuslaki on erittäin monivivahteinen, hyvin vaikeasti tulkittavissa, ja niin kalastuskunnat kuin varmasti jatkossa myöskin osakaskunnat ja kalastusalueet ovat tuskailleet, miten laki määrittelee heidän kalastusoikeutensa ja myöskin kalastuksenhoitovelvollisuutensa jne. Tästä syystä lakialoite on tässä vaiheessa mielestäni hyvin tärkeää tuoda esille.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään maa- ja metsätalousvaliokuntaan.

17) Laki kalastuslain 76 §:n muuttamisesta

Lähetekeskustelu
Lakialoite LA 7/2000 vp (Markku Markkula /kok ym.)

Ensimmäinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään maa- ja metsätalousvaliokuntaan.

Keskustelu:

[1] **Raimo Mähönen /sd:** Arvoisa rouva puhemies! Lakialoitteen sisältö rajoittuu kalastusalueen hallituksen kokoonpanoon. Lakialoitteessa esitetään ensinnäkin, että kalastusalueen hallitukseen kuuluu kymmenen kalastusalueen kokouksen valitsemaa jäsentä, mutta lisäyksenä lakialoitteen perusteella esitetään, että kymmenen hengen johtokunnan jäsenjoukkoon valittaisiin edustaja ammattikalastusjärjestöstä ja toinen edustaja virkistyskalastusjärjestöstä. Miksi näin?

Kalastusalueella on äärettömän tärkeä tehtävä meidän hyvin vesirikkaan Suomemme kalastuksenhoidon hoitamisen ja järjestelemisen suhteen. Haluaisimme ed. Markkulan kanssa, jotka olemme asian päällä nyt olleet, että näihin järjestöihin — toistan vielä: ammattikalastusjärjestöissä ja virkistyskalastusjärjestöissä — kosolti vuosien mittaan kertynyt asiantuntemus otettaisiin käyttöön kalastusalueen toiminnassa. Se olisi mitä suotavinta. Toivotaan, että tämäkin asia huomioitaisiin maa- ja metsätalousvaliokunnassa asiaa käsiteltäessä.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään maa- ja metsätalousvaliokuntaan.

18) Hallituksen esitys laiksi valtakunnanoikeudesta ja ministerivastuuasioiden käsittelystä

Mietintöjen pöydällepano
Hallituksen esitys HE 185/1999 vp
Perustuslakivaliokunnan mietintö PeVM 3/2000 vp

Mietintö pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti seuraavaan varsinaiseen täysistuntoon.

19) Hallituksen esitys laiksi rajavartiolaitoksesta annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 177/1999 vp
Perustuslakivaliokunnan mietintö PeVM 4/2000 vp

Mietintö pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti seuraavaan varsinaiseen täysistuntoon.

20) Hallituksen esitys laiksi valtion virkamieslain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 189/1999 vp
Hallintovaliokunnan mietintö HaVM 5/2000 vp

Mietintö pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti seuraavaan varsinaiseen täysistuntoon.

Ensimmäinen varapuhemies: Eduskunnan seuraava varsinainen täysistunto on huomenna torstaina kello 18, kyselytunti huomenna kello 16.30.

Täysistunto lopetetaan kello 17.00.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Seppo Tiitinen